

NOVI

ODMIEV

ŠTEVILKA 14
JUNIJ 2001

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

BESEDA UREDNIKA

Andragogika je znanost o izobraževanju odraslih, preučuje posebnost izobraževanja v različnih življenjskih obdobjih, po končanem rednem šolanju in v različnih ciljnih skupinah. Študij andragogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani je organiziran znotraj študija pedagogike kot študijska smer. Izobraževanje novinarjev po svetu ni enako urejeno. Izobrazba za opravljanje novinarskega poklica ni strogo določena. V Sloveniji bodoči novinarji študirajo na Fakulteti za družbene vede.

Sprašujete se, kaj ima vse to opraviti z Novim odmevom? Veliko! Ko smo se člani uredništva leta 1996 prvič sešli, smo bili (in smo še vedno) skupina ljudi različnih poklicev, vendar z istim ciljem, to pa je priprava našega društvenega časopisa. O novinarstvu so nekateri vedeli več, nekateri manj, nekateri pa se sploh še niso srečali s takim delom.

Imeli smo srečo, da je bila od prve številke z nami poklicna novinarka **Ilinka Todorovski**, ki je skrbela za marsikaj, predvsem za pregled, pripravo in opremo besedil. Izobraževala nas je v novinarstvu. Včasih

kot stroga andragoginja, večkrat pa je kar sama naredila vse. Človek se večkrat nehote znajde v vlogi andragoga. V vsaki skupini, ki se je zbrala zato, da bi prišla do zadane cilja, se ljudje med seboj neizogibno izobražujejo. Andragog se mora zavedati, da dela z odraslimi, ki imajo svoje življenjske izkušnje, in da se med poučevanjem tudi sam izobražuje - z njihovim znanjem in izkušnjami. Učimo se tudi na lastnih napakah. Sami jih spoznamo, ali pa nas na njih nekdo opozori. Naša Ilinka je imela veliko priložnosti, da nas kot člane uredništva opozori na napake in nas usmeri na "pravo novinarsko pot". Zdaj, ko nas zapušča in odhaja na novo delovno mesto v Ljubljano, ji moramo za vse, kar je naredila, da je naš časopis dosegel tako hvalevredno kakovost, izreči veliko hvala. Čeprav se je včasih jezila na nas - iskreno rečeno pa tudi mi na njo - ker nismo bili navajeni na njen ekspeditivni način dela, v katerem se je odražal njen izredni poklicni talent. Želimo ji veliko novih uspehov pri novem delu in na novi dolžnosti. Upamo, da nam bo tu in tam še naprej pomagala in da ji nismo ostali v slabem spominu.

Ilinka, hvala in ne pozabite na naš Novi odmev!

Silvin Jerman

10 LET NEODVISNOSTI SLOVENIJE IN HRVAŠKE

25. junija bo minilo natanko deset let, odkar sta Slovenija in Hrvaška razglasili samostojnost in neodvisnost.

Slovenski državljani so željo po izstopu iz SFRJ potrdili na plebiscitu 23. decembra leta 1990. Na vprašanje "Ali naj Republike Slovenija postane samostojna in neodvisna država?" je z DA odgovorilo 88 odstotkov volilcev. Na podlagi plebiscitne odločitve je Skupščina Republike Slovenije v začetku leta 1991 sprejela Resolucijo o predlogu za sporazumno razdružitvev SFRJ, 25. junija leta 1991 pa je izglasovala Deklaracijo o neodvisnosti, Temeljno ustavno listino o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije ter več zakonov, s katerimi je formalno uvedla državno samostojnost. Na ta dan Slovenija praznuje Dan državnosti.

Tudi na Hrvaškem so suverenost in samostojnost razglasili 25. junija leta 1991. Sabor Republike Hrvaške je takšno odločitev prav tako sprejel na podlagi referenduma (maja leta 1991 je samostojnost Hrvaške podprlo 94 % volilcev). Vendar pa Hrvaška svoj Dan državnosti praznuje 30. maja. Na ta dan leta 1990 je namreč prvič zasedal novoizvoljeni večstrankarski hrvaški parlament.

Slovenija in Hrvaška sta bili v času osamosvajanja in razpadanja SFRJ zaveznici, prvi sta se medsebojno priznali, istočasno pa sta doživeli mednarodno priznanje (države Evropske skupnosti so ju priznale 15. januarja 1992) in sprejem v Organizacijo združenih narodov (22. maj 1992). Vendar sta svojo resnično neodvisnost gradili v različnih okoliščinah in vsaka na drugačen način. V Sloveniji je takoj po razglasitvi državne samostojnosti neuspešno posredovala JLA in vnela se je desetdnevna vojna (27.6. - 7.7.1991). Nato se je začelo prizadevanje za mednarodno uveljavitev. Slovenija je leta 1993 postala članica Sveta Evrope, leta 1995 članica Svetovne trgovinske organizacije, leta 1996 pridružena članica Evropske unije, leta 1998 pa kandidatka za polnopravno članstvo v EU. Lani je šest mesecev predsedovala VS OZN. Na Hrvaškem je vojna divjala od leta 1991 pa vse do uspešno izpeljane vojaške akcije Nevihta, avgusta leta 1995. V domovinski vojni je življenje izgubilo na tisoče ljudi. Članica Sveta Evrope je Hrvaška postala leta 1998, po lanskem zamenjavi oblasti pa je vstopila v Svetovno trgovinsko organizacijo in parafirala sporazum o Stabilizaciji in pridruženju Evropski uniji. Slovenija in Hrvaška sta kot prijateljski sosednji državi v minulem desetletju sklenili prek 30 medsebojnih sporazumov, ves čas pa sta vzorno sodelovali na multilateralnem področju. Pač pa še nista uspeli rešiti vseh odprtih vprašanj, ki so posledica razpada nekdanje skupne države. Nerešena vprašanja so: pravni položaj Jadranske elektrarne Krško, dolg zagrebške podružnice Ljubljanske banke hrvaškim varčevalcem in potek državne meje. (l.i.t.)

UPORABA SREDSTEV V DUHU DOBREGA GOSPODARJA

15. marca se je sešel nadzorni odbor Slovenskega doma, ki ga sestavljajo **Bojan Kožar** (predsednik), **Hedvika Čeranič** in **Marijan Horn**. Odbor je razpravljal o materialnem in finančnem poslovanju društva v letu 2000. Po besedah Bojana Kožarja je bilo celotno potrebno gradivo (evidenca, dokumenti, blagajniški izpisi...) pripravljeno dovolj zgodaj, predsednik Slovenskega doma, knjigovodja in blagajnik pa so zagotovili tudi vsa potrebna dodatna pojasnila. Po pregledu gradiva je nadzorni odbor z zapisnikom ugotovil, da je

bilo poslovanje pravilno in v skladu s hrvaškimi predpisi. V pisnem poročilu za občni zbor je zapisano, da je bila "poraba finančnih sredstev namenska" in da je "društvo poslovalo uspešno in v duhu dobrega gospodarja".

O materialnem in finančnem poslovanju ter zaključnem računu za leto 2000 je dva dni pozneje, 17. marca, razpravljal tudi upravni odbor. Odbor se je ob tej priložnosti seznanil še s poročilom inventarne komisije (**Silvester Vidič**, **Anton Lah** in **Alojz Kramar**), ki je pregledala inventar Slovenskega doma in

azurirala inventarno evidenco. Razprava o predloženih dokumentih je bila obširna, **Darčko Šonc** pa je argumentirano odgovarjal na dodatna vprašanja o prihodkih in stroških. Upravni odbor je soglasno sprejel sklep, da je bilo materialno in finančno poslovanje v letu 2000 v skladu s hrvaško zakonodajo. Upravni odbor je občnemu zboru predlagal, da sprejme poročilo o materialnem in finančnem poslovanju, zaključni račun za leto 2000, poročilo nadzornega odbora in poročilo inventarne komisije.

Franc Strašek

O bčni zbor Slovenskega doma je bil 21. marca. Priprave nanje so bile intenzivne in skrbne, kar se je močno obrestovalo, saj so navzoči na 54. občnem zboru - potem ko so prisluhnili temeljito pripravljenim poročilom - z navdušenjem pozdravili kakovost in razvejanost dejavnosti v letu 2000. Po ugotovljenem kvorumu je bilo izvoljeno delovno predsedstvo: **Darko Šonc**, **Katarina Furjan** in **Marijan Dirnberk**. V skladu s sprejetim dnevnim redom je prvi poročal Bojan Kožar, predsednik nadzornega odbora. Povedal je, da so bila finančna sredstva uporabljena namensko, za uresničevanje programske dejavnosti in v skladu s hrvaškimi predpisi. **Darko Šonc** je poročal o materialnem in finančnem poslovanju, o dohodkih in odhodkih, o stroških po kontnem planu. Poročanje je nadaljeval **Silvester Vidič**, predsednik inventarne komisije. O celotni dejavnosti v Slovenskem domu v letu 2000 sta poročala predsednik in podpredsednik, **Darko Šonc** in **Franc Strašek**. Šonc je spomnil na prireditve v posameznih mesecih minulega leta: od številnih umetniških razstav v raznih tehnikah, predavanj, koncertov in predstav iz Slovenije in Hrvaške, do proslav državnih praznikov Slovenije in predavanj tujih veleposlanikov, akreditiranih na Hrvaškem. Če upoštevamo, da so ves čas potekali še pouk slovenskega jezika, maše v slovenščini, petkova druženja, organizirani izleti po Sloveniji, nastopi pevskega zbora v Sloveniji in Hrvaški, da redno izhaja časopis *Novi odmev*, lahko ugotovimo, da smo imeli v letu 2000 bogato, kakovostno in razvejano kulturno prosvetno dejavnost. Strašek pa je spomnil, da je Slovenski dom član Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in član Sveta narodnostnih manjšin Republike Hrvaške, da je predsednik Šonc član pododbora za človekove pravice in pravice narodnostnih man-

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA

na sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu pa **Magdalena Tovornik**. Predstavnica Zveze Šonc in Strašek sta bila na ločenih uradnih pogovorih pri državni sekretarki **Tovornikovi** in pri ministru **Ruplu**. Seznanila sta ju z delom v Zvezi in delom posameznih društev. Opazarila sta, da Slovenija še ni opredelila odnosa do Slovencev na Hrvaškem, čeprav je od osamosvojitve Slovenije in Hrvaške minilo že 10 let. Na koncu občnega zbora je predsednik Šonc predlagal načrt dela, akcij in usmeritev v letu 2001 in se zahvalil vsem članom Slovenskega doma, še posebej marljivim sodelavcem, ki so zaslužni, da je Slovenski dom postal naš drugi dom, da se v njem počutimo prijetno in sproščeno. Vse predlagane dokumente je občni zbor brez razprave sprejel soglasno, predsednika **Darka Šonca** pa je za njegov trud, prizadevanje in uspešno vodenje Slovenskega doma nagradil z glasnim ploskanjem. Večer se je nadaljeval v prijetnem vzdušju, ob kozarčku vina, slovenski pesmi in listanju nove številke *Novega odmeva*.

Franc Strašek

PREDSTAVITEV NOVEGA ODMEVA

Po končanem občnem zboru 21. marca je sledila predstavitev nove številke *Novega odmeva*. Urednik **Silvin Jerman** je razbil resno uradno ozračje s sproščenim načinom predstavitve. Povedal je, da je to 13. številka in je zato, ker je nesrečna številka, nekaj narobe z vsebino, čeprav je to pravzaprav popolnoma pozitivno. Že sama naslovnica je taka. Predstavlja **Jakoba Frassa** alias **Stanka Vraza**, po rodu Slovenca, za katerega hrvaški leksikon trdi, da je njihov (beri: hrvaški) prvi profesional-

ni književnik?!? Navada je, da starši, dedki in babice pripovedujejo pravljice otrokom in vnukom. V tej številki *Novega odmeva* pa pišemo, da je v Slovenskem domu otrok pripovedoval pravljice staršem, dedku in babici. Ha, mogoče smo že na takšni ravni. Prav tako je običajno, da se svečanost pripravi slavljencu. Napisali pa smo, da nam je slavljenc pripravil prekrasen večer lirike. Smo pa kljub vsem aktualni. Ker so vsi mediji polni novic o norih kravah in svinjski slinavki, smo takoj imeli intervju z generalnim direktorjem **Perutnine Ptuj**. Zvedeli smo, da vsak Američan na leto poje 34 kg perutninskega mesa, vsak Slovenec okrog 30 kg, vsak Hrvat pa komaj nekaj več kot 7 kilogramov. Ali ste to vedeli? Naša nova rubrika "Zdravje" nas opozarja na dejavnike tve-

ganja, na to, kaj smemo in česa ne smemo jesti in piti. Sklep: kaže, da je najbolje jesti samo kruh (samo kakšen?) in piti vodo (zdravo!). No ja, pa saj so upokojenci tako in tako navajeni na tako prehrano. Na koncu je urednik pripomnil, da noče več govoriti o vsebini časopisa. Člani naj si vzamejo *Novi odmev* in naj - namesto, da sedijo pred televizorjem (pred katerim tako in tako množično zaspijo) - v njem prebirajo novice. Posebej naj si ogledajo zadnjo stran in postanejo **Nori na Poli**, ter tako povečajo potrošnjo perutninskega mesa na Hrvaškem. In prvi sveženj prispelih primerkov nove številke je izginil, kot bi rekel keks. Posamezniki pa so prosili še za dodatne primerke za prijatelja ali prijateljico, ki da iz opravičljivih razlogov niso prišli na občni zbor.

Sima Hoje

PEVSKI ZBOR GOSTOVAO NA TRŽAŠKEM

Mešani pevski zbor Slovenski dom je že četrtič sodeloval na srečanju pevskih zborov Primorska poje. Prvič je sodeloval v Ilirski Bistrici, potem v Goriških brdih ter Pivki. 30. marca letos pa je bilo srečanje na Opčinah pri Trstu. Nastopilo je šest zborov: vokalna skupina Rihemberk iz Branika, mešani pevski zbor DU iz Izole, moški pevski zbor Šimen Golja iz Kneže, mešani pevski zbor Slovenski dom iz Zagreba, mešani pevski zbor Slovenec Slavec - Boršt iz Ricmanja in mešani pevski zbor Stanko Premrl iz Podnanosa. Zapeli smo pesmi: Pa se sliš (Primorska ljudska, prir. Karol Pahor), Kej me beš teku zamjero (Tržaška ljudska, prir. U.Vrabc), Zakaj sem te spoznala (Aleksan-

der Navikov), Pohojena travca (ljudska, prir.F. Venturini) in Zemka mi v goste gre (Idijska ljudska, prir. Z. Prelovec).

Na pot smo se odpravili zgodaj popoldne, ko smo se vsi pevci in povabljeni zbrali na Mažurancu. Prva postaja je bila bencinska črpalka v Brežicah, kjer nas je čakal naš dirigent **Franc Kene**. Ko smo ga "pobrali", smo nadaljevali pot v Italijo. Zaustavili smo se enkrat, da se okrepcamo, tako da smo na Opčine prispeli kar hitro. Ker smo imeli še nekaj časa do nastopa, smo se razkropili po Opčinah. Nekateri so si nekaj na hitro pojedli, drugi so šli po trgovinah. Spet smo se zbrali na generalki pred nastopom. Nastop je bil uspešen. To je bilo mnenje poslušalcev, pa tudi sami smo bili zadovoljni z našim petjem. Veliko navdušenje publike je izzvala naša solistka **Adica Dobrić-Jelača**, ki je v pesmi Zakaj sem te spoznala pokazala, kaj je to lepo petje. Po nastopu smo se vsi sodelujoči zbori zbrali v veliki dvorani sosednje banke. Po večerji zaliti z vinčkom, smo se počasi odpravili domov. V zgodnjih urah, ko so že začeli voziti jutranji tramvaji, smo prispeli v Zagreb. Tisti, ki nimaju avta, so šli na tramvaj in hitro domov, da bi ulovili še nekaj spanca.

Miroslava-Maria Bahun

IZLOŽBA SLIKARA - ČLANOVA SLOVENSKOG DOMA

Slovenski dom, naša galerija, 28. ožujka, upriličila je izložbu umjetnika - slikara, članova Slovenskog doma. Ugodno smo se iznenadili. To su prava umjetnička djela. Nisu profesionalci, stoga njihova djela oslikavaju osjećaje i trenutak života. Svaki slikar izrazio je svoj stil i vlastitu narav, bez utjecaja drugih stilova. Ljubav prema životu i radost življenja prenosi se slikom i na promatrača - posjetioca izložbe. Prilikom uvodne riječi zgodno je predsjednik Šonc naveo mudru izreku: "**Voli umjetnost, jer ona najmanje laže.**" Nismo znali za slikarske talente, jer su pjesnici - članovi našeg doma, jednako tako uspješno, već nastupali.

Zvonimir Beker suradnik likovnog odjela Agencije za marketing Zagrebačkog Vjesnika, izražava s u svim likovno-propagandnim oblicima: oglas, plakat, letak, ambalaža itd. No slika kojnja izražajno je umijeće vještine slikanja. Prepoznatljiv je talent i iskričavost duha. **Ivan Brajdić** iz Brod Moravica bio je novinar, gimnazijski profesor, urednik izdavačke kuće te filmski dramaturg. Umjetnik po duši, mi bi slobodno rekli. Slika od djetinjstva u svim tehnikama: pastel, akvarel, ulje na platnu i lesonitu. Najčešći motivi su pejzaži Gorskog Kotara i mrtva priroda. Samostalno je izlagao u Brod Moravicama i Dugom Selu. **Nina Ladika Čangalović**, mezzosopranistica iz Zagreba, povezuje glazbu i crpi nadahnuće za vizualnu prezentaciju glazbe. Ornamentični blještavi prikazi melodije i teksta glazbenih velikana izazivaju veliko zanimanje. Umjetnica je ostvarila originalnu zamisao organiziranja koncerata i izložbe vlastitih slika. Izlagala je u Zagrebu, Dubrovniku, Varaždinu, Londonu, Rotterdamu, kao i u Sloveniji, Njemačkoj Norveškoj i Nizozemskoj. **Dubravka Drenški**, mlada umjetnica, rođena u Krapini a školovala se u Celju. Studirala je u Zagrebu na fakultetu političkih znanosti. Eksperimentirala je u raznim slikarskim tehnikama. Velika joj je sklonost slikanja na svili s tehnikom akvarela. Oslikavanje uporabnih predmeta joj je posebno zanima-

nje, te se njena djela mogu naći u Češkoj, Francuskoj, Njemačkoj, Kanadi, SAD, Iraku, Saudijskoj Arabiji. **Blaženka-Biserka Horvatić**, naša Dubrovkinja, nije samo slikarica već i pjesnikinja. Iako dugo živi u Zagrebu, njena je glavna inspiracija more i njegova pjesma na platnu ili u pjesmi. Slika za zabavu, osim morskkih pejzaža, slika i mrtvu prirodu, cvijeće i ženske aktove. **Tamara Hren**, mlada umjetnica, koja je na tekstilno-tehnološkom fakultetu diplomirala prošle godine. Sudjeluje na izložbama i modnim revijama. Za grupni projekt "Istra" dobila je nagradu na Zagrebačkom salonu mladih. Iskušava se u različitim tehnikama i pušta mašti na volju, da na papiru ostvari novi svijet. Njezino djelo u papiru vrlo je zanimljivo i odmah uočljivo među ostalim tehnikama - dojmljivo ostvarenje. **Milivoj Kruc** školovan je na akademiji primjenjene umjetnosti u Zagrebu. Radni vijek proveo je u tvornici porculana i keramike kao tehnik i kreator. Oprobao se u raznim tehnikama slikanja. Izložio je portret našeg člana Zorana Šonca, živopisne šafrane... Kao

penzioner bavi se s keramikom, kiparstvom, grafikom i drugim tehnikama slikanja. **Sonja Kalan** diplomirala je etnologiju na zagrebačkom filozofskom fakultetu. Bavi se slikarstvom i keramikom. Član je "Grupe 69" te je više puta izlagala u Europskom domu, za što je i dobila pisana priznanja. Slika uljem, akrilima i na staklu. **Zlata Jeras-Pohl** po profesiji je arhitektica, te je kao konzervator i arhitekt službovala u Ljubljani i Zagrebu. Crtanje je zaokuplja te se izražava uljem na platnu i slika realistične prizore iz života. **Vladimir Lesjak** učenik je poznatih zagrebačkih akademskih umjetnika: Jerolima Miše, Frana Branka, Angelija Radovanija, Stojana Aralice. Po profesiji je psiholog, a član dvaju likovnih društava. Za sobom ima više skupnih i samostalnih izložbi. Nema vlastiti stil, već se različito izražava, ponekad neuobičajeno i posebno. Ana Mesić također je mlada umjetnica s tekstilno-tehnološkog fakulteta, struke tekstilnog dizajna. Od rane mladosti se bavi slikanjem olovkom i ugljenom. Sudjelovala je na više izložbi i modnim revijama kao dizajner odjeće. Njeni radovi govore za sebe.

Otvorenje izložbe popraćeno je muzičkim točkama muzičara "Dua Jerka i Milivoj". Ugodno je bilo slušati gitare i pjesame, koje su nam uvijek bile drage i nostalgicne. *Jelena Balent*

PRERAD DETIČEK IN NJEGOVA NOVA ZGOŠČENKA

14. marca smo v Slovenskem domu predstavili najnovejšo zgoščenko **Prerada Detička**, našega dolgoletnega, uglednega člana. V uvodnem delu je prof. Detička, našega rojaka in glasbenika predstavila **Polona Jurinič**. Na predstavitvi je sodeloval tudi hornist **Branko Knežič**, predsednik Hrvaškega društva hornistov, ki nam je predstavil delovanje društva. Prof. Detiček se je v uvodnem delu zahvalil sponzorjem, ki so omogočili izdajo zgoščenske, in pozdravil navzoče člane Slovenskega doma ter svoje kolege glasbenike in skladatelje.

V nadaljevanju je Polona Jurinič prof. Detičku postavila nekaj vprašanj, tudi o letih, ki jih je kot gimnazijec preživel v Mariboru. Tedaj se je slučajno odločil, da bo rog njegovo glasbilo. Slišali smo več anekdot iz profesorjeve bogate glasbene

kariere, s številnih gostovanj po domovini in po svetu. Prof. Detiček je posnel pet LP plošč, za potrebe radija pa celo standardno literaturo za rog in pihalni kvintet. Leta 1996 je bila posneta zgoščenska s koncerti za rog hrvaških skladateljev Šuleka, Baranovića, Kuljerića in Bjelinskega, leta 1997 pa Antologija hrvaške skladbe za rog skladateljev Klobučarja, Lhotke, Bjelinskega, Matza, Miletića, Markovića in Cossetta.

Na najnovejši zgoščenci, ki smo jo imeli čast predstaviti v Sloven-

skem domu, sta dva Koncerta za rog in orkester W.A. Mozarta (1756 - 1791), kvintet za rog, dve violi in violončelo istega skladatelja ter Trio za rog, violino in klavir J. Brahmsa (1833 - 1897). Pogovor je bil popestren z odlomkom Mozartovega koncerta. Vsi navzoči so za darilo dobili eno od treh omenjenih zgoščenk.

Ernest

Prerad Detiček se je rodil 13.10.1931 v Zagrebu. Kot otrok se je s starši preselil v njihov rodni Maribor. Na mariborski gimnaziji je maturiral leta 1951. Sledil je študij na zagrebški Glasbeni akademiji, kjer je diplomiral kot prvi hornist leta 1959. Sledila je specializacija na Conservatoire National Supérieur v Parizu. V letih 1953-91 je igral v številnih orkestrih: v Zagrebški filharmoniji, Simfoničnem orkestru HRT, Komornem orkestru HRT, Orkestru jugoslovanske radiofuzije, Orkestru zagrebške opere. Več let je bil član Zagrebškega pihalnega kvinteta. Kot solist je nastopal s filharmonijami iz Zagreba, Maribora, Subotice in Ljubljane, s simfonični-

mi in komornimi orkestri iz Dubrovnika, Zagreba in Goettingena ter z Zagrebškimi solisti. Kot solist, komorni in orkestralni umetnik je nastopal v večini evropskih držav in ZDA. Za svoje delovanje je prejel številne nagrade: Nagrada Milka Trmina (dvakrat), Nagrada mesta Zagreba, Nagrada Vatroslav Lisinski, Nagrada jugoslovanske radiodifuzije, Medalja Bedrich Smetana (nagrada Češke vlade). Od leta 1967 do danes je profesor roga in komorne glasbe na Glasbeni akademiji v Zagrebu, štiri leta pa tudi na Glasbeni akademiji v Sarajevu. Dva mandata je bil prodekan, dva pa dekan Glasbene akademije v Zagrebu. Njegovi študenti so osvajali nagrade na državnih in mednarodnih tekmovanjih. Bil je član različnih nacionalnih žirij ter mednarodnih žirij v Bad Harzburgu in Ženevi. Aktivno je sodeloval na vseh hornističnih simpozijih v Evropi. Na njegovo podbudo je nastalo več skladb za rog (koncerti in sonate) hrvaških skladateljev (Baranović, Bjelinski, Kuljerić, Miletić in Šulek). Vse te skladbe so posvečene Preradu Detičku in so posnete za potrebe radiotelevizije in na plošče. Nastopal je na številnih festivalih klasične glasbe doma in na tujem.

VEČER LIRIKE IN GLASBE

Lepo je, ko se v društvu, ki ni literarno, zbere toliko članov, ki jim je konjiček poezija, kot se je to zgodilo pri nas 7. marca. Pod Prešernovo sliko so se vrstili pesniki in zdelo se je, da Prešernov lik pozorno spremlja njihovo pesniško ustvarjalnost. Predstavilo se je enajst pesnikov, članov Slovenskega doma.

Prva je nastopila **Viktorija Schroeder** in nam prebrala njen duhovit "Zestanek pod repom iliti trač pod repom" ter verze o "Penzioneru". S pesmijo "Svitanja" nas je uvedla v poezijo naslednjih pesnikov. **Danica Desnica** je prebrala pesmi "Sanjar" in "Iskra". Z njima pa je - kot se je zdelo - "Hotela

zaustaviti trenutak". **Klara Žel** je odgovorila s "Hvalnico". Opozorila nas je, da so "Oči vrednejše od zlata" in da "Ura" tiktaka vsakemu izmed nas. **Josip Strugar**, poln ljubezni do žena, je na predvečer njihovega praznika izjavil: "Tebi za Valentinovo", "Ljubavi sjeti se" in "Budi moja". Zanj mu je **Marijan Horn** prevedel v slovenščino: "Bodi moja". **Blaženka Biserka Horović** je povedala, da "Voli more" ob "Svetlosti lukjernara" in občutljivih "Mimozah". Iz publike sta se oglasili dve pesnikinji, **Irina Vidič** z dvema pesmicama in **Antonija Tkalčević** z eno. Ustvarjalca **Silvina Jermana** je predstavil **Ivica Kunej** in prebral pesmi o njegovi izgubi, o občutku osamljenosti in hvalo "Prijateljstvu". Vedre tone so prinesli verzi **Iva Puljića** "Rekla, kazala" in "Pobjediti sebe". **Durdica Miketa** je nežno izjavila "Za srečo mi treba malo" ter nas s pesmimi "Balkon mali", "Vjetrić" in "Ruke" pospremila v finale večera. Večer je zaključil Marijan Horn, ki ob "Vidanci" nabira "Ciklame" in pripoveduje, kako so drage "Mamine solze". Program je vodil - kdo drug kot - Ivica Kunej, ki je tudi odlično interpretiral verze posameznih avtorjev.

Da bi bil ta večer še lepši, je poskrebel naš pianist **Zoran Šonc**, ki je s primernimi skladbami spremljal posamezne recitacije. V Zagreb nas je popeljal s Starim fijakerom. Zakaj pa ne, saj smo Zagrebčani! Sledile pa so melodije: Morning, Uvelo lišče, Chanson d'Amore, Bregovi su ostali za nama, Starr Dust, Love Story, Yesterday, La mere, Vela Luka, Chopinov Preludij in Hrepenenje, Robert Maxwel Ep Tide, Max Wei in na koncu, razumljivo, saj smo vendar Slovenci in njihovi prijatelji, Gor čez izaro.

Večer lirike in glasbe je pokazal, kako dopadljivo in kakovostno prireditev lahko pripravimo z lastnimi močmi.

Jekuh

DRAŽGOŠKI IN LOŠKI KRUHEK - PECIVO IZ MEDENEGA TESTA

Malo več kot leto dni je od tedaj, ko sem v Slovenski dom pripeljala klekljarice iz Železnikov. S klekljanimi umetnijami, ki so jih pokazale, so navdušile člane Slovenskega doma in druge obiskovalce. Takrat se je tudi porodila ideja, da bi naslednje leto predstavili medene umetnine **Cirile Šmid**, mojstrice domače obrti v izdelovanju dražgoških in loških kruhkov. Moram priznati, da je bilo kar nekaj zapletov okoli tega, ali razstava bo ali ne. Na koncu je vendar zmagala moja trma, in 5. aprila je bila otvoritev. Zakaj sem se odločila, da vam predstavim gospo Cirilo z njenimi izdelki? Zato, ker vsem nam kruh nekaj pomeni. Mladim mogoče manj kot starejšim in tistim, ki so izkusili njegovo pomanjkanje, lačnim več kot tistim, ki lakote nikoli niso trpeli, vsi pa se boste strinjali, da je bil kruh ljudem od nekdaj svetinja, mnogo več je pomenil in veliko bolj spoštovan je bil nekoč kakor v današnjem izobilju. Pomenil je srečo in blaginjo, pomanjkanje kruha pa bedo, revščino, vojno. Kruh je krojil usodo človeštva, zgodovino narodov, delil ljudi na revne in bogate, site in lačne, na gospodarje in podložnike. Človek je skozi stoletja dal pripravi kruha umetniški pridih.

Od kod izvira ročno oblikovanje piškotov ali kruhkov iz medenega testa, ni znano. Nekateri pripisujejo velik pomen ženskim samostanom in tudi gospa Cirila je prepričana, da se je prav od tam razširilo znanje o izdelovanju in krašenju kruhkov. Kdo od vas še ni bral Tavčarjeve Visoške kronike? Nekateri pravijo, da sta recept in znanje o kruhkih iz Švedske prišla v Poljansko dolino prav tako kot blagajna švedskih kasasirjev, ki sta jo »prinesla« prav veterana tri-

desetletne vojne Polikarp Kalan in njegov hlapec Lukež. Še ena šala o nastanku kruhkov kroži po Poljanski dolini, in sicer, da so pri neki hiši imeli preveč medu. Prodati ga niso mogli in tako se je gospodinja odločila in zamesila z njim kruh. Kateri razlagi boste verjeli, se morate odločiti sami.

Najdlje se je izdelovanje medenih kruhkov pri nas ohranilo v Dražgošah in okolici, zato jim še danes pravimo kar »dražgoški kruhki«. Izdelani so iz moke, kvalitetnega medu in različnih začimb. Iz te mase se ročno oblikuje in peče najrazličnejše like kot so srca, zvezde, majolke, pipe, kelihe, košarice, lipove liste, Miklavže itd.

Cirila Šmid je pred slabimi desetimi leti obiskala kratek tečaj izdelovanja in peke dražgoškega kruhka. Njena učiteljica je bila **Marija Jelenc**, Dobretova mama, ki jih sedaj šteje že prek osemdeset in še vedno rada prime testo v roke. Kdo ima več zaslug za to, da je vztrajala v izdelovanju kruhkov - Dobretova mama, Cirilina družina ali Cirila sama, se ne ve. Vse skupaj pa je pripomoglo, da je v desetih letih postala prava ljudska umetnica. Začela je z oblikovanjem srčkov, lipovih listov, krajčkov in majolk. Njen sedanj izbor šteje prek 30 različnih oblik v nešteti velikostih in izvedbah samo ročno izdelanega in oblikovanega peciva. Skoraj toliko pa ima tudi lesenih modelov za oblikovanje »loških kruhkov«. Poleg tega, da je k izdelovanju kruhkov pritegnila tudi svoje domače, rada svoje znanje prenaša tudi na mlajše. V ta namen obiskuje šole in vrtce ter skupaj z otroci oblikuje medene kruhke.

Gospa Cirila je poskrbela, da smo po otvoritvi lahko tudi zaplesali. Povabila je svojega rojaka gospoda **Zdravka Debeljaka**, ki je iz svoje zbirke prek stotih glasbil pripeljal lajno, star gramofon in »samo eno leto« staro harmoniko. Končala bom z besedami gospe Cirile: »Če ne bi prišla, bi mi bilo vse življenje žal!«

Slavica Benko

DRAŽGOŠKI KRUHEK

*Od nekdaj so pridne
Slovenke slovele,
ki zlate so roke
za delo imele.
Kaj gibki jim prsti
storijo lahko,
to "dražgoški kruhki"
nam vse povedo.*

*Medena je knjiga,
ki vsa se blesti,
srce, ki iz njega
ljubezen žari
in bele planike
slovenskih planin
ter podkev za srečo,
simbol iz davnin.*

*Je lepa slovenska
domača obrt,
ki rabi za kruhke
le moko in strd,
seveda pa tudi
še pridne roke
in srečo, da vse
kot po maslu jim gre.*

Marijan Horn

NOVE KNJIGE

Po zaslugi donatorice **Senke Jurković Gros** je naša knjižnica bogatejša za še 115 knjig vseh zvrsti: pesmi, dram, romanov, potopisov, zgodovinskih romanov, filozofskih del in še in še. Pridite, obiščite knjižnico, pogledajte, kaj se vam nudi in si izberite, kar vas zanima. Veselim se vašemu obisku. Še enkrat hvala gospe Senki.

Dragica Rubčić

DELO DUHOVNE SEKCJE A.M.SLOMŠEK

Po krajših počitnicah smo z rednim mašami in srečanji nadaljevali na 2. postno nedeljo, 11. marca. Spomnili smo se pokojnih Dorotheje in Stanislava Pavlina. 8. aprila je bila Cvetna nedelja. Z oljčnimi in palmovim vejicami smo zveličali mašo in Slovenski dom. Za

pevce duhovne sekcije ni bilo počitnic, ker so vaje potekale redno, vsak petek. Zaradi Velikega petka (13. aprila) je bila pevška vaja, predvidena za ta dan, preložena na ponedeljek, 9. aprila. Tudi to Veliko noč smo sami, s svojimi družinami, poskrbeli za duhovno obnovitev in smo požegnali jedi v svojih cerkvah. Na Belo nedeljo (22. aprila) smo se spet zbrali v kapelici Ranjenega Jezusa, ki je bila zelo lepo okrašena z belim cvetjem. Vsi smo bili veseli **Martine Koman** iz Ljubljane, ki je dolgo nismo videli, saj je zaradi bolezni ni bilo v Zagreb od 7. januarja. Spet nam je iz Slovenije prinesla pisano

duhovno besedo - časopisa Družina in Naša luč. Hvala ji v imenu vseh, ki prihajajo k mašam in na srečanja po mašah v Slovenski dom. Na 4. velikonočno nedeljo (6. maja) je bila maša za pokojno Jožico Pondeljak (naša nekdanja pevka). Naslednja maša je bila na 6. velikonočno nedeljo (20. maja). To je zadnja nedelja v mesecu maju, ko se velikonočne pesmi prepletajo z Marijinimi. V mesecu maju je še en velik dogodek - 10. obletnica rednih slovenskih maš v Zagrebu. O tem, kako smo proslavili to obletnico, pa več v naslednji številki Novega odmeva.

Olga Tkalcčec

O OGENJČKU, KI IŠČE OGNJIŠČE

Predstavitelj knjige Ogenjček išče ognjišče naše članice iz Osijeka **Sabine Koželj-Horvat** je bila 11. aprila. Knjigo je izdala založba Mohorjeva družba, ki letos proslavlja 150-letnico delovanja. Založba je preživljala tudi težke čase, vendar je obstala in še danes po vsem svetu, kjer živijo Slovenci, širi dobro knjigo. O delovanju založbe in o knjižnem prvcu Sabine Koželj-Horvat je spregovoril **Matija Remše**, urednik založbe.

Knjiga Ogenjček išče ognjišče je topla pripoved o ljubezni do ljudi in domačega ognjišča. Vse se je začelo, ko je strela udarila v star hrast. Ogenjček, ki se je rodil iz tega bliska, je počasi začel spoznavati življenje okrog sebe. Videl je živali, ki so se mu približale, da se pri njemu

ogrejejo. Prišel je tudi do hiše, kjer je bilo veliko ognjišče. Pod loncem na ognjišču je opazil lepo plameno deklico, ki je čudovito plesala. Vendar ga je velik ogenj napodil iz hiše. Ogenjček je tako ostal sam in žalosten. Pa tako si je želel biti koristen! Tako je prispel do velike gmote prekrite s snegom. Ko se je sklonil k

njej, se je gmota začela premikati. To je bil mož, ki mu je ogenjček s svojo toploto rešil življenje. To je bil dedek Mohor, ki je vzel ogenjček v svoj dom, on pa mu je v zameno za njegovo dobroto dal toploto in svetlobo ter njegovo hišico spremenil v topli dom. Dedek Mohor je vedel toliko vsega! Če dobro ravnaš z ogenjčkom, razgrel ti bo ogenj v srcu, ker brez tega ognja vse je mračno in hladno. Če dobro ne ravnaš z njim, zna biti požrešen, lahko te tudi uniči. Nekega dne se dedek Mohor, po odhodu iz hiše, ni več vrnil. Ogenjček je od žalosti hotel iti za njim. Takrat se je oglašil velik ogenj, ki mu je prijazno povedal, da mora z ognjeno deklico pogreti še mnoge domove, roke in srca. Knjiga se konča s Pesmijo o ognjičkih, ki v verzih govori o tem, koliko dobrega in hudega lahko naredi ogenjček. Sporočilo pravljice in pesmi je, da mora ogenjček priti do vsakega človeka in s svojo toploto zbližati ljudi. "A ogenjčki tudi v srcih živijo, za človeško toploto in nežnost skrbijo - a le, če ljudje jim ognjišča v srcih prižgati pustijo!"

Nada Gajdarova

*In temni bog mi pravi: "Bodi moja,
kot si bila ob svitu svojih dni,
še rosna, nezadeta še od soja,
ki dušo pali, ko se razgori.*

*Kot velik ptič sem te v nočeh plašil,
šumeli sta nad tabo mi peruti,
a jutraj so se tvoji mehki čuti
razcvitali in jaz sem vanje lil
čarobne kaplje svojega napoja,
do korenin prepajal tvojo rast;
izvajal sem nad tabo vso oblast
in še si moja, moja bolj kot svoja,
in moja boš do skrivnega razkroja.*

/Lili Novy, iz pesmi Temni bog/

IN TEMNI BOG MI PRAVI: "BODI MOJA"!

Še enkrat je naš mali oder v Prešernovi dvorani našega doma z malo domišljije postal salon znamenite pesnikinje. 18. aprila je **Lenča Ferenčak** - gledališka in filmska igralka, pre-

vajalka, publicistka in pesnica, dobitnica številnih priznanj in nagrad - zelo navdahnjeno odigrala poetično monodramo o pesnici **Lili Novy**, ki jo je sestavila po pesničnih spominih. Lili Novy (1885, Gradec - 1958, Ljubljana) je bila pesnica in prevajalka. Bila je hči Nemca in Slovenke, rojena kot Lili Haumeder. Poročila se je s stotnikom Novjem in živela v več krajih, nazadnje v Ljubljani. "Po prvi svetovni vojni sem se z družino nenadoma znašla v popolnoma spremenjeni Ljubljani, v novi

državi ... treba se je bilo pač prilagoditi ... tako sem začela prevajati v nemščino slovenske pesnike, za katere se mi je zdelo, da spadajo v sam vrh svetovne lirike. Prevajala sem Prešerna, Župančiča, Gradnika in še mnoge druge". Sprva je pisala pesmi v nemščini, nato v slovenščini. Pod vplivom Gradnika in ekspresionistov je ustvarila novejšo slovensko žensko erotično liriko; njene pesmi so doživljajsko močne in oblikovno dognane. Za življenja je izdala le eno zbirko "Temna vrata", pozneje pa sta izšli še zbirki Oboki (1959) in Goreče telo (1985). Pisala je tudi otroške pesmi: Pika-poka (1968) in Majhni ste na tem velikem svetu (1973). Življenjsko in ustvarjalno pot Lili Novy nam je ob izredni in izvorni glasbeni spremljavi **Lada Jakše** čudovito prikazala sijajna igralka Lenča Ferenčak. "Odletela je v svojo deželo", nam pa je zapustila spomine na lep večer.

Ivica Kunej

POTEP PO KENJI, TANZANJI IN OTOKU ZANZIBARJU

Predavanje z diapozitivi Roka Kofola

Kenija in Tanzanija ležita v centralni Afriki, v področju ekvatorja. Večina ozemlja je na visoki planoti, tako da so temperature celo leto enakomerne, med 10 in 27 stopinj Celzija. Ozka obalna ravnina ob Indijskem oceanu je tropska. Industrijsko središče Kenije Nairobi deluje moderno, če ga ne bi obkrožal širok pas kartonastih bivališč "črne" revščine. Prebivalci delujejo do turistov neprijazno in nadležno bojevito. Turizem ima že dolgo tradicijo v razkazovanju divjih živali v njihovem naravnem okolju. To se imenuje safari. Za safari velja, da je treba videti pet živali: leva, geparda (leoparda), vodnega bivola, nosoroga in slona. Po širokih planotah, pokritih s travo, turisti potujejo z večjimi džipi, skrbno zastekljenimi, ki se divjim živalim približajo tako blizu, da jih turisti lahko fotografirajo.

Lepi so pogledi na stepto s Kilimandžarom v ozadju; to je najvišji vrh Afrike (5895 m). V ospredju leži mogočni kralj živali - lev, ki se je nasitil s hranom, ki mu jo je prinesla njegova družica levinja. Vrstijo se prizori, nam tuji, širni predeli savan z drevesi, samotarji čudnih oblik delujejo zavraščujoče. Črede antilop, zebra, žiraf, divjih svinj, gazel in gnujev se najlepše vidijo iz letala, to pa je že posebna, precej draga turistična ponudba. Ceste so asfaltirane, avtomobilov je malo. Ljudje veliko pešajo. Imeti kolo je premoženje. V naseljih so črnici oblečeni po evropsko, drugje pa ogrnjeni v ognjeno rdeča oblačila, ki izstopajo od bledeh oker savanskih barv.

Prebivališča za turiste so različna. Pod šotori je najceneje, v zidanih nizkih zgradbah z

bazeni v urejenih parkih je dražje. Hrana je evropska. Posebnost je ostro označena linija ekvatorja na cestah, kjer si turist lahko za spomin kupi diplomo ali nalepko.

Serengeti v Tanzaniji je eden izmed petih najbolj znanih in obiskovanih naravnih parkov, ki slovi po safarijih. To je širna Masajska stepa z velikimi čredami divjih živali, ki se v diru selijo z enega konca stepe na drugi. Tanzanijski Masaji živijo - drugače kot Kenijci - v strnjениh naseljih. Podolgovate, majhne dvoprostorne hišice z ravno streho in okroglimi vogali so zgrajene iz vej, ki jih obložijo z živalskimi iztrebki. Postavljene so v krog, ki je z zunanje strani obdan s trnastim grmovjem, kot z obrambnim zidom pred divjimi živalmi. Oblečeni so v živobarvna oblačila. Žene imajo okoli vratu v širokem pasu številni niz ogrlic. Otroci so do petnajstega leta pri starših, nato odidejo in se vrnejo čez 10 let, zgradijo hišico in osnujejo družino.

Otok Zanzibar leži okoli 100 km od tanzanijske obale v Indijskem oceanu. Lega in tropska klima sta ustvarili otok bogate vegetacije, ki je - za razliko od stepe - pravi raj za človeka. Prvi prebivalci so bili Arabci. Danas tukaj živijo mešanici. Otok je znan po izvozu dišavnih, nageljnovih žbic, popra, sisala, kave, kakaa, bombaža. Kultura je mešana, jezik prav tako. Žal je tukaj veliko malarije, ki pa jo uspešno premaguje moderna medicina. Glavno mesto je Dar es Salaam v katerem ozke uličice z visokimi zidanimi zgradbami delujejo evropsko. Turistu je zanimiva stara arabska arhitektura kot je kopalnice s streho v obliki kupolic. Rok Kofol nas zopet vrača na začetek predavanja. Ujete trenutke na diapozitivih spremlja posebno izbrana glasba. Gledamo umetniške fotografije, prelepe posnetke dreves samotarjev, skupine živali, sončne zahode, zanzibarsko svetlo smaragno barvo morja z belimi peščenimi plažami. Prelepo. Vse to je Rok Kofol posnel leta 1999, ko je bil prvič v Afriki. Vabi nas, naj se mu letos pridružimo, ker - kdor vzljubi safarijado, se večno vrača k njej. Jaz sem se pri tem spomnila gesla, ki sem ga davno slišala: Serengeti ne sme umreti!

Zlata Jeras

ČISTILKA MARIJA

Naš majhen oderček je 14. februarja zopet gostil veliko predstavo. Pravijo, da je dobremu igralcu težko igrati slabo gledališko besedilo, saj mora dati vse od sebe, da bi bila predstava dobra. Dobremu igralcu pa je težko igrati tudi dobro besedilo, saj s svojo igro ne sme pokvariti avtorjevega teksta. Toda tokrat se česa takega ni bilo treba bati. Sijajna igralka **Mojca Partljič** je neverjetno uspešno krepkala izvrstno besedilo **Toneta Partljiča**. Mor-da so pregovorili sorodstveni geni. Hči se je očitno popolnoma vživela v besedilo svojega očeta. Povrhu je bila predstava v rokah odličnega režiserja **Vita Tauferja**. Čistilka Marija je bila napovedana kot monokomedija. Po gledališkem žanru to tudi je. Toda izvedba Mojce-Maričke je bila taka, da smo imeli vtis, da je na odru več oseb, da so tam tudi ljudje, ki jih je opisovala in s katerimi se je pogovarjala po telefonu... Mojca je delovala tako impresivno, da so nekateri iz publike spontano posegali v besedilo. Mojca je to sprejela in improvizirano odgovarjala. Zdelo se je, kot da ti nenačrtovani dvogovori sodijo v scenarij. V predstavo pa je posegla tudi neprijetna tehnična naprava. Nek mobilni je zvonil tako vztrajno, kot da hoče zamenjati telefon, ki ga je igralka uporabljala za gledališki rekvizit. Ne bi nas presegnilo, če bi Mojca sprejela ta izziv in se kar pogovorila po mobilu. No, takšna improvizacija ni bila potrebna, saj so moteči mobilni pravočasno odstranili iz dvorane. Predstava Čistilka Marija si je res zaslužila dolgotrajno ploskanje več kot zadovoljne, bolje povedano, navdušene publike.

Silvin Jerman

KAKO SE UČIMO SLOVENŠČINO

Slovenščina je jezik naših prednikov in to mi je dalo vzpodbudo, da se začnem učiti ta jezik. Edina inštitucija, ki nam to omogoča, je Slovenski dom v Zagrebu.

Tečaji se prirejajo vsako leto, in sicer trajajo celo šolsko leto enkrat tedensko po dve šolski uri. Obstajata začetni in nadaljevalni tečaj, ki ju vodi gospa Marja Crnković. Literatura, ki se uporablja pri učenju, je Slovenščina za tujce in Odkrivajmo slovenščino. Mnogokrat naša profesorica popestri naša druženja še z dodatki po svoji izbiri. Zanimanje za tečaj je precejšno, vendar le malo slušateljev vztraja do konca. Sama obiskujem tečaj

prvič, vendar glede na to, da je moje znanje pogovornega jezika že dobro, se pri samem tečaju včasih dolgočasim. Moja želja je osvojiti čim več slovničnih pravil in obogatiti besedni zaklad.

Sandra Šulek

Jeseni se začne nov tečaj slovenskega jezika. Ta prvi dan je bila knjižnica polna. Gospa učiteljica se je malo razburjala zaradi števila učencev. Veliko jih je bilo.

Učenci so ambiciozni, optimistični, željni znanja. Tako kot so minevali meseci, se je zmanjševalo število učencev. Pravijo, da je za nas Hrvate slovenski jezik lahek. To pa ni res. Čudovita slovnica, naglas, besedni red, dvojina ... Šopek neznanih besed. Danes je na vrsti že 8. lekcija. Še samo 4. lekcije do konca tečaja. Mi vztrajni, ki smo ostali na tečaju, smo odločni: gremo na izpit!

Zdenko Suzak

ŽIVAHNO IN VESELO PUSTOVANJE

Letošnje pustovanje v Slovenskem domu je bilo zelo živahno in veselo. Dvorana je bila nabito polna, prav tako tudi klub "Moja dežela". Razpoloženje je bilo na vrhuncu, program pa temu primeren. Maske, seveda kot vsako leto, so se potrudile, da jih ni bilo moč spoznati.

Že takoj pri vhodnih vratih je sedela Revica, ki je pobirala prispevke za škrabico na šanku, da ne bi ostala sama in prazna. Parado mask je vodil Čarovnik, ki je prihajal na metli, jih preganjal po dvorani in seveda sebi izbral družico po svoji podobi. Vse je bilo v duhu časa in našega vsakdanjika. Poštar je delil ponarejen denar, Mito se je takoj pridružil in nudil svoje usluge, Opozicija ni mogla brez svoje, zadnje čase pogosto uporabljane žaljive "bando crvena", kot odgovor na parodijo televizijske oddaje Željke Ogresta in Zlatka Canjuge. Pojavila se je tudi Čistilka Marija, za spomin na Toneta Partljiča, famozni Arabec, ki ga nihče ni spoznal in še mnogo drugih.

V tekmovanju za najboljšo masko je nastopilo 38 mask, ocenjevala pa jih je strokovna komisija, ki so jo sestavljali: predsednik Peter Brinar ter člana Irena Mramor in Marjan Dirnberg. Komisija je ocenjevala: uspešnost maske, idejo in aktualnost, izvedbo in izdelavo maske, duhovitost maske, umetniški vtis in nastop pred publiko. Nagrade so darovali sponzorji: GORENJE iz Velenja: Likalnik (zadnja beseda tehnike) za najuspešnejšo masko; LEK Ljubljana: Komplet za nego telesa in duše, za idejo in aktualnost; MERKUR trg. podjetje Kranj: razni predmeti, za izvedbo in izdelavo maske; KRKA KOZMETIKA: Kozmetični preparati, za duhovitost maske ter MERKUR: set artiklov iz trgovske hiše, za vtis in nastop pred publiko. Ne smemo pa pozabiti otroškega dela pustovanja. Čeprav je bilo malo otroških mask, so se le te dobro odrezale in so za nagrado dobile sladkarije, ki so otrokom vedno všeč. Nagrajene maske so bile: Poštar, Mito, Revica, Pionirka in Zvonček.

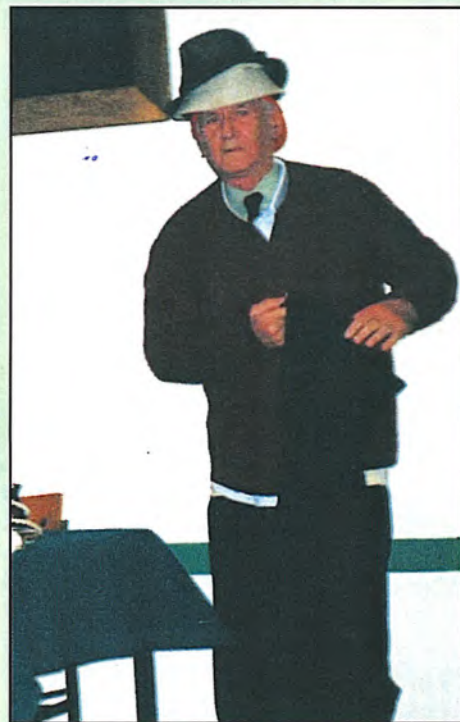
Marijan Horn

V PETEK SE DOBIMO

Na prvi februarski petek je bil koncert pevskih zborov v Hrvaškem glazbenem zavodu, zato starejši in mlajši kolega nista imela priložnosti za nastop s svojimi smešnicami. Še nista dozorela za HGZ! Da v februarju ne bi bili rojeni prikrajšani za svoje praznovanje, je bilo predvideno, da bodo skupaj s tistimi, rojenimi v marcu, deležni posebne pozornosti. Vrnili naj bi se v čase, ko je "Slovenec" slovel kot "plesnjak". Povabili smo slovenskega glasbenika in pevcá **Borisa Odreitza**. In glej ga zlomka! Niso ga z njegovimi instrumenti pustili čez mejo. Starejšemu in mlajšemu kolegu ni preostalo drugega, kot da brez vsakršnih priprav nekaj z improvizirata. Starejši kolega je na hitro pripravil nekaj dobrih šal in nasmejaj prisotne. Mlajši kolega mu je segal v besedo in prihajal, ves skuštran (če je to sploh mogoče z njegovimi zredčenimi lasmi) na metlinem držalu - ostanku čarovniške metle s pustovanja. Godrnjal je, da je še zmeraj razdražen in pod vtisom pustnega striptiza. Da ni za nobeno rabo. Zdaj mu pa še meje kalijo mirno uživanje v petkovem srečanju. Vpil je: kdo še lahko reče, da kultura ne pozna meja? Je pač tako: politika in državnost naprej, ostali - stoj! Nadaljevalo se je po stari petkovi navadi. Plesalo se je kot na "plesnjaku" - do prihoda policistov.

Prvi petek v aprilu je potekal v znamenju parodij. Začetek programa so napovedali rogovi, potem pa smo poslušali parodijo na večer rogistov prof. Detička ter šale na račun Marijanovega priimka. Horn, prevedeno iz nemščine, pomeni rog ali trobena. Tisti, ki igra na rog, je potemtakem rogist ali pa hornist. In tako so nastali verzi: Trobenta, rog, rogist, hornist. Za Marijanom je prostor na

odru zasedel Silvin s Prizori iz zakonskega življenja (spomini na dvorano Lisinski) in parodijo na Partljičevo "Čistilko Marijo" z likalnikom, ki ni bil zadnja beseda tehnike in seveda s kupom nezlikanega perila. Da bi bil večer pestrejši, se je Silvin spomnil še izleta v Lendavo, z odhodom iz Zagreba ob neverjetni 19. uri. Sledile so izjave slavljenec, čestitke in penina, pa glasba, ples in petje, seveda samo do hore legalis.

V maju je bil petkov program zelo pester in šaljiv. Najprej je Marijan povedal nekaj dobrih dovtipov in parodijo na prvomajsko podražitev kruha, mleka, jogurta in sira. Ko pa je v dvorano pricapljal Silvin, sta skupaj izvedla celo vrsto vicev iz repertoarja Bobija in Rudija. Sledili so po -stari navadi - pogovori s slavljenici, čestitke za rojstne dneve, zabava, glasba in ples.

Sima Hoje

V SPOMIN

JURIJ KRAŠKOVIČ (28.2.1914 - 2.3.2001)

Marca nas je iznenada zapustil naš član Jurij Kraškovič. Čeprav je živel v svojem rodnem Predgradu pri Kočevju, je večji del leta preživel v Zagrebu, pri svoji hčerki Katarini. V Zagrebu živijo tudi njegov sin, vnuki in pravnuki. Zelo rad je prihajal na vse prireditve v Slovenskem domu, posebej pa so mu bila pri srcu petkova srečanja, ko je rad popil kupico vina na šanku s Tonetom in zapel ob rojstnih dnevih. Rad je tudi zaplesal. Zadnjič smo se videli na koncertu ob 70-letnici pevskega zbora, ko smo po koncertu v Gavel... li spili zadnjo kupico vina. Žal mu je bilo, da je ta dan odpadlo petkovo srečanje v Slovenskem domu, ko bi bil slavljenc. Svoj zadnji rojstni dan je proslavil s hčerko v Kočevju, že 4. marca pa smo ga pospremili iz rojstne hiše v Predgradu na pokopališče v Stari trg ob Kolpi. Dragi deda Jura, naj ti bo lahka slovenska zemljica. Vedno boš v mislih ostal z nami v našem Slovenskem domu.

Polona Jurinić

VOLILNA SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Ob koncu štiriletnega mandatnega obdobja je bila 21. maja sklicana volilna skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Navzoči so bili delegati iz Slovenskega doma Zagreb, Bazovice z Reke in Triglava iz Splita, delegata iz Šibenika pa sta se opravičila. Predsednik nadzornega odbora **Milan Grlica** je poročal o zakonitosti poslovanja Zveze v letu 2000. Predsednik Zveze **Darko Šonc** je opisal delo Zveze in delo slovenskih društev in posebej opozoril na vse večjo kakovost. Podpredsednik Zveze **Franc Strašek** je poročal o stikih s predstavniki državnih in nevladnih teles Republike Hrvaške in Republike Slovenije ter o sodelovanju z mednarodnimi komisijami za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin. Po uvodnih poročilih je stekla široka in konstruktivna razprava. Navzoči so kritizirali slovensko društvo v Šibeniku, ki že od samega osnutka ne izpolnjuje statutarnih obveznosti; programski dokumenti in dokumenti o porabi sredstev so neustrezni in neuporabni, izdelani so z zamudo ali pa sploh niso. Skupščina je soglasno sprejela sklep, da nadzorni odbor Zveze do konca junija pregleda poslovanje /zlasti materialno-finančno/ v Društvu Slovencev "Dr. France Prešeren" v Šibeniku. O ugotovitvah bo odbor poročal Zvezi. V skladu z določili 2. člena statuta je v skupščini stekla tudi razprava o sedežu Zveze.

Na predlog delegatov iz Splita je bil soglasno sprejet sklep, da sedež Zveze za še eno mandatno obdobje ostane v Zagrebu. V izvršilna telesa Zveze so bili izvoljeni: **Darko Šonc** (predsednik Zveze in Sveta Zveze), **Franc Strašek** (podpredsednik Zveze in Sveta Zveze) ter člani: **Marijan Keber** in **Drago Rizman** (Reka), **Boštjan Kordiš** in **Gusti Zupan** (Split), **Mira Knežević** (Šibenik). V nadzorni odbor so bili izvoljeni: **Milan Grlica**, predsednik (Reka), **Lidija Lasić** (Split) in **Silvester Kmetič** (Zagreb). Na koncu je skupščina vodstvu Zveze s sedežem v Zagrebu izrekla priznanje za uspešno predstavljanje in zastopanja slovenstva na Hrvaškem pri ustreznih državnih in mednarodnih telesih.

Franc Strašek

Pred zasedanjem skupščine je predsednik nadzornega odbora Zveze **Milan Grlica** sklical sestanek nadzornega odbora. **Milan Grlica** (Reka), **Lidija Lasić** (Split) in **Silvester Kmetič** (Zagreb) so se sešli 21. maja. Razpravljali so o zakonitosti poslovanja Zveze v letu 2000. Po pregledu celotnega gradiva je nadzorni odbor pripravil pisno poročilo za skupščino Zveze. V poročilu je ugotovljeno, da je materialno in finančno poslovanje tudi v letu 2000 brezhibno in v skladu s predpisi Republike Hrvaške.

KMALU RADIO ODDAJE V SLOVENŠČINI?

Član odbora Slovenskega društva Triglav Split in član Sveta Zveze slovenskih društev **Gusti Zupan** je sprožil pobudo, da bi na hrvaškem radiu uvedli oddaje v slovenščini za slovenske turiste. Predlog je posredoval Uradu za Slovence v zamejstvu zunanjega ministristva RS ter Hrvaškemu radiu. Zupan je pojasnil, da se tuje goste na Jadranski obali vsak dan v posebnih oddajah v njihovem jeziku obvešča o novicah, vremenu, izletih. Lani je bila posebej opazna oddaja za češke turiste, ki jo je delno denarno pokrivala Republika Češka.

Po podatkih hrvaškega statističnega urada je lani Hrvaško obiskalo 881.886 Slovencev. Ustvarili so okoli 5 milijonov nočitev, kar je za 19 % več kot v letu 1999. Letos je zanimanje za počitnice na hrvaški obali še večje. Upamo, da se bo pobuda Gustija Zupana uresničila.

(ur.)

SPET USTAVNE SPREMEMBE

Poslanci hrvaškega sabora so 28. marca izglasovali že druge ustavne spremembe v štirih mesecih. Potem ko so v začetku novembra lani polpredsedniški politični sistem spremenili v parlamentarni, so tokrat ukiniteli zgornji oziroma županijski dom sabora. Prvotni predlog drugih ustavnih sprememb je vključeval tudi odvzem volilne pravice za Hrvate na tujem, vendar se je vladajoča koalicija na koncu temu odrekla. Tudi tokrat so poslanci IDS-a ter predstavnik narodnostnih manjšin **Furio Radin** pred glasovanjem predlagali vrnitev Slovencev v preambulo ustave, od koder so bili izbrisani konec leta 1998. Vlada je to dopolnilo zavrnila, vendar je poslanec **Damir Kajin** zahteval, da se o njihovem predlogu vseeno glasuje. Za razliko od prvih ustavnih sprememb, ko se o vrnitvi Slovencev v preambulo hrvaške ustave ni niti glasovalo, je tokrat za predlog IDS-a roko dvignilo okrog 20 poslancev. Glede na hitrost, s katero sabor spreminja hrvaško ustavo, lahko upamo, da bo takšen predlog pri enem od naslednjih spreminjanj ustave vendarle dobil večino glasov poslancev. *(t.b.)*

POMOČ CENJENEMU PRJATELJU

Tezko je prešteti, koliko življenj rešijo v ljubljanskem kliničnem centru vsak dan. Med njimi je od letošnje pomladi zapisano ime **Marjana Kebra**, predsednika slovenskega društva. **Bazovica z Reke**. Življenje **Marjana Kebra**, ki stroškov samoplačniške operacije v drugi državi ni zmogel, je namreč viselo na nitki do tistega hipa, ko so na pomoč priskočili slovensko veleposlaništvo v Zagrebu, Slovenske novice s svojim skladom **Ivana Krambergerja** in seveda klinični center. 13. aprila se je na srečanju pri generalnem direktorju kliničnega centra dr. **Primožu Rodetu** vsem, ki so pomagali cenjenemu rojaku, zahvalil predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**. Na poti okrevanja so **Marijanu Kebra** pomagali tudi v Šmarjeških Toplicah, kamor so ga brezplačno povabila **Krkina Zdravilišča**. Humanost rešuje življenje! *(B.B.)*

POPIS PREBIVALSTVA

Prvega aprila se je na Hrvaškem začel prvi popis prebivalstva po osamosvojitvi. Okrog 22.000 popisovalcev je dva tedna od prebivalcev Hrvaške zahtevalo odgovore na 64 vprašanj. Anketiranci so morali odgovoriti na vsa vprašanja, razen na dve: o narodnosti in veroizpovedi. Ob zadnjem popisu leta 1991 je na ti dve vprašanji (ki sta bili tudi tedaj izbirni) odgovorilo kar 94 odstotkov vprašanih. Takrat se je za Slovence izreklo 22.376 prebivalcev Hrvaške, kar je predstavljalo 0,47 odstotkov celotnega prebivalstva. Po podatkih hrvaškega zavoda za statistiko je bilo največ Slovencev na Hrvaškem leta 1953. Izraženo s številko: 42.157, kar je predstavljalo 1,07 odstotka prebivalstva. Od takrat se število Slovencev iz leta v leto zmanjšuje. Leta 1961 nas je bilo 39.162, deset let pozneje 32.497 ter pred dvajsetimi leti 25.136. Največji številčni upad smo zabeležili med letoma 1971 in 1981. Leta 1953 smo bili druga narodnostna manjšina na Hrvaškem, pred desetimi leti pa smo si četrto mesto delili z Madžari. Prvi uradni izidi popisa prebivalcev naj bi bili znani do konca tega leta. (tb)

ŠTEVILO SLOVENCEV NA HRVAŠKEM

LETO	SKUPNO ŠT. PR.	ŠT. SLOVENCEV	% SLOVENCEV
1880	2.506.228	24.811	0,99%
1890	2.854.558	26.261	0,92%
1900	3.161.456	28.766	0,91%
1910	3.460.584	28.269	0,82%
1948	3.779.858	37.858	1,00%
1953	3.936.022	42.157	1,07%
1961	4.159.696	39.162	0,94%
1971	4.426.221	32.497	0,73%
1981	4.601.469	25.136	0,55%
1991	4.784.265	22.376	0,47%

NOVO DRUŠTVO V DUBROVNIKU

Zdaj so se v društvo povezali tudi Slovenci, ki živijo na skrajnem hrvaškem jugu. 13. maja so v dubrovniškem hotelu Lero ustanovili Slovensko kulturno društvo Lipa s sedežem v Dubrovniku. Že na sami ustanovitvi je pristopno izjavo izpolnilo 55 ljudi, kar je veliko, glede na to, da je ob zadnjem popisu prebivalstva leta 1991 v Dubrovniško-neretvanski županiji živelo okoli 200 Slovencev.

Predsednik SKD Lipa je postal dr. **Đuro Zuanić**, podpredsednica je **Teja Barović**, tajnica **Marija Butjer**, blagajnik pa **Ivo Trpin**. Na ustanovni skupščini, na kateri so sprejeli statut društva in imenovali vodstvo, je bilo zelo slovesno. Med drugimi so bili navzoči slovenski veleposlanik na Hrvaškem Boštjan Kovačič, slovenski častni konzul v Splitu Branko Vrščaj in predsednik slovenskega društva Triglav iz Splita **Boštjan Kordiš**. V kulturnem programu je z dvema slovenskim narodnima pesmima (Pleničke je prala ob mrzlem studenc in Še en krajcarček mam) nastopila ženska klapa Stonke, ki jo vodi Teja Barović. Prešernove verze sta recitali **Lea Budrović** in **Jožica Jakovljević**, na kitaro pa je zaigrala **Ana Vlahović**. Nastopil je tudi pevski zbor Anđeli glasbene šole Luka Sorkočević.

Slovenci v Dubrovniku so že bili povezani v društvo, vendar je v začetku vojne delo društva zamrlo. V zadnjem času se je med našimi rojaki v južni Dalmaciji porodila zamisel o vnovičnem organiziranju. Zdaj, ko je društvo ustanovljeno, kujejo načrte o možnih dejavnostih. Kaže, da bodo led prebili z večerom Prešernove poezije, na katerem naj bi sodeloval tudi ugledni prevajalec Prešernovih del v hrvaščino, akademik **Luko Paljetak**. (i.t.)

ZA VEČETNIČNO DRUŽBO IN DEMOKRACIJO

Spomladi je Zagreb obiskala Komisija Sveta Evrope, ki si v okviru Pakta stabilnosti prizadeva za ustanavljanje državnih odborov, ki bi skrbeli za krepitev zavesti o večetnični družbi in demokraciji. Člani komisije - **Hans Peter Furrerom**, **Michael Jugledav** in **Ibrahim Spahić** - so se 14. marca sešli s predstavniki hrvaške vlade in narodnostnih manjšin na Hrvaškem. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem je predstavljala Franc Strašek.

Predstavniki manjšin so povedali, da je trenutno najpomembnejša dejavnost priprava ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin na Hrvaškem. Vodja komisije Hans Peter Furrerom je povedal, da so prebrali predlog ustavnega zakona in se zavzeli za boljšo

zastopanost narodnostnih manjšin v predstavniških telesih. Posebej je opozoril na težaven položaj romske skupnosti na Hrvaškem. Predsednica Sveta narodnostnih manjšin **Sanja Tabaković-Zoričić** je komisiji izročila pisno gra-

divo (v angleščini), ki dokazuje, da je Svet-ustreznim telesom posredoval že vrsto predlogov za izboljšanje položaja narodnostnih manjšin na Hrvaškem.

Franc Strašek

SPONA RAZLIČNOSTI

Na pobudo Komisije Sveta Evrope se je 11. maja v Zagrebu prvič sešel hrvaški državni odbor za krepitev zavesti o večetnični družbi in demokraciji. Odbor bo deloval pod imenom "Spona različnosti", prizadeval pa si bo za širjenje informacij o koristnih posledicah tesnega sodelovanja med pripadniki različnih etničnih in narodnostnih skupnosti. Predsednica odbora je postala poslanka v Hrvaškem saboru **Mirjana Ferić-Vac**. Člani odbora so: akademik Ivan Supek (HAZU), Mila Šimić (vladni Urad za narodnostne manjšine), Aleksandra Kolarić (tiskovna predstavnik vlade), poslanec Borislav Graljuk, Biserka Milošević (Center za mir, nenasilje in človekove pravice), Milan Mrkalj (Srbski demokratični forum), Sanja Zoričić-Tabaković (Svet Narodnostnih manjšin), poslanka Vesna Pusić, Branko Sočanec (Ministrstvo za zunanje zadeve), Darko Gottlicher (Vlada), Vesna Bilić (pomočnica ministra za prosveto in šport), Naima Balić (pomočnica ministra za kulturo), Budislav Vukas (Pravna fakulteta Zagreb), Lidija Lukina-Karajković (pomočnica ministra za pravosodje, uporavo in lokalno samoupravo), Vjekoslav Afrić in Gvozdana Flego (Filozofska fakulteta Zagreb), Cvjetana Plavša-Matić (predstojnica Urada za odnose z nevladnimi organizacijami), Tena Šimonović (ELSA), Žarko Puhovski (HHO), Dragutin Lucić (HND), Andreas Lukša (Evangelikanska cerkev), Miljenko Turniški (Agencija lokalne demokracije). (i.t.)

MARKO KRAVOS: SLOVENSTVO - DOKAZ DUHOVNE RADOŽIVOSTI

Z Markom Kravosom smo se v Zagrebu prvič srečali decembra lani, ko je bil gost na mednarodnem pesniškem festivalu Zagreb 2000. Februarja letos je v prostorih Društva hrvaških književnikov predstavil pesnitev Jazonova sled. Nova priložnost za srečanje z Markom Kravosom se je ponudila 30. marca, ko je naš pevski zbor zopet gostoval na prireditvi Primorska poje 2001, ki je bila letos na Opčinah pri Trstu. Srečali smo se pred koncertom, v prelepi zgradbi Slovenskega kulturnega društva Tabor, v prostorih lepo urejene in bogate knjižnice Pinko Tomažič in tovariši.

Voditeljica knjižnice in Marko Kravos sta nama na kratko predstavila mesto Opčine in njegovo zgodovino.

Naši predniki so se zaradi vpadov drugih napadalnih plemen pogosto naseljevali v raznih pečinah. Eno od naselij, ki je zraslo ob takšni pečini, je dobilo ime Ob pečini. To ime se je pozneje preoblikovalo v Opčine. Najstarejši zapisi tega imena so se ohranili iz leta 1308. Ime so uporabljali že pod Avstrijo, takrat pa naletimo tudi na obliko Opicina. Na tem območju so se v 6. stoletju pojavili Obri, ki so si podrejali Slovane ali pa so z njimi sklepali zaveznitva. V tem obdobju so Slovenci segali najgloblje do alpskih dolin. V začetku 7. stoletja so naši predniki bili na Krasu in v zaledju Trsta. Od tistih časov pa do danes se narodnostna meja med Slovenci in Italijani ni bistveno spremenila. Mesta so ostala romanska, zaledje pa slovansko. Slovanska mesta so ostala na Krasu zato, da se znebijo Obrov. Slovenci so našli neobljudeno, a primerno pokrajino. Začeli so obdelovati zemljo in rediti živino. Pokristjanjanje Slovencev je potekalo mirno, kar velja predvsem za Slovence, ki so živeli v neposredni bližini oglejskih patriarhov in krščanskih meščanov Trsta. Od tistih davnih časov so Opčine celo tisočletje živele svoje mirno življenje. S prihodom Napoleonove vojske so se dogodki kar vrstili: obnavljanje cest, pojav železnice, tramvaja, prva in druga svetovna vojna. Na Opčinah - po zadnjem popisu prebivalstva - živi približno 1890 Slovencev.

Po kratkem sprehodu skozi krajevno zgodovino sva Marku Kravosu postavila nekaj vprašanj.

Slovenec ste, rojen v Italiji in živite v Trstu.

- Živim v Trstu od leta 1945, ko so se starši vrnili iz internacije v južni Italiji, kjer sem se rodil leta 1943. Odraščal v Trstu, kjer sem tudi maturiral na slovenski klasični gimnaziji. Leta 1969 sem doštudiral slavistiko na Ljubljanski univerzi, potem sem se vrnil v Trst, kjer živim še danes.

Kdaj ste se začeli ukvarjati s pisanjem?

- Po prihodu s študija v Ljubljani sem se v Trstu začel ukvarjati z založništvom. Vodil sem slovensko tržaško za-

ložbo. To je bil moj poklic celih 22 let. Že leta 1969 pa sem začel objavljati svoje pesmi. Ves čas sem tudi prevajal in se ukvarjal s publicistiko. Sedaj sem svobodni umetnik.

Ste zelo uspešen in ploden otroški pisatelj.

- Izdal sem sedem knjig otroške literature. Pred letom dni sem izdal zbirko kratke proze s spomini na otroštvo v Trstu Kratki časi in Trst iz žabje perspektive, ki je moja najljubša knjiga. Bila je tudi nominirana za Prešernovo nagrado.

Kakšna je Vaša prisotnost in dejavnost v italijanskih medijih?

- Največ objavljam v otroški reviji Galeb, objavljam tudi v Primorskem dnevniku in na radijski postaji ter na deželni TV na RAI. Objavil sem nekaj otroških knjig v italijanščini. Nekatere so izšle tudi v nemščini.

Kaj pa v Sloveniji?

- Založba Obzorja iz Maribora je pred kratkim izdala mojo najnovejšo otroško knjigo Začarani grad z ilustracijami Marjana Mraka, ki so dijo v sam vrh otroške ilustracije.

Kako poteka vaše sodelovanje s hrvaškimi pisatelji?

- Konec marca je v Trstu gostoval hrvaški književnik Luko Paljetak, ki je predstavil svoje prevode Prešernovih poezij. V dvorani je bilo veliko pozornih poslušalcev. Paljetak je prvič v Trstu recitiral Prešernove sonete v hrvaškem jeziku. Skoraj vsak dan sem v stiku s Slavkom Mihaličem, predsednikom DHK in Tonkom Marojevičem. Bil sem na hrvaškem konzulatu v Trstu, kjer sem se pogovarjal o tem, kdo bi bil pripravljen izdati mojo zbirko pesmi, ki jo je v hrvaščino prevedla prevajalka iz Trsta Robisova. Društvo hrvaških književnikov naj bi kmalu izdalo mojo zbirko pesmi, ki jo je prevedel Slavko Mihalič.

Vaši načrti v bodočnosti in kaj trenutno ustvarjate?

- Pripravljam nov epski cikel, ki ga moram urediti in dodelati še pred poletjem. Izšel bo v Sloveniji pod naslovom Čarni krogi. Pripravljam tudi petjezično knjigo Mediteran v slovenščini, italijanščini, hrvaščini, nemščini in angleščini. V njej bo zbranih 12 pesmi in 12 grafik ter esej Matjaža Kmecla. Prav zdaj se v hrvaščino in italijanščino prevajajo pesmi iz zbirke Katki časi. Stalno pišem radijske igre za otroke v slovenščini za radio Trst in Ljubljana.

Ko smo se februarja pogovarjali v Zagrebu, ste povedali, da ste z zanimanjem prebrali našo monografijo o delovanju Slovencev v Zagrebu. Kaj nam lahko sporočite kot tržaški Slovenec?

- Obrobni pojem slovenstva je dokaz duhovne radoživosti. Imamo kulturno dediščino, živimo širom po Evropi, čeprav nas je samo dva milijona. Zagrebški Slovenec ima svoj poseben pogled na Slovenijo, kar je zelo pomembno. Stalno moramo opozarjati Slovenijo, da ima oporo v tujem sosednjem okolju. V to je potrebno investirati. Tudi mi v Italiji prispevamo k slovenski kulturi, čeprav v zadnjih desetih letih to ni pametno zasnovano. Mi v Italiji in vi na Hrvaškem moramo ohraniti slovensko dediščino. Za to pa moramo biti ocenjevani in nagrajevani.

Silvin Jerman in Polona Jurinić

Marko Kravos piše poezijo, esejistiko, kratko prozo in književnost za otroke. Prevaja iz italijanščine, hrvaščine, španščine in dialektalne poezija. Med drugim je prevajal poezijo Slavka Mihalića. Leta 1982 je prejel nagrado Prešernovega sklada, leta 1998 pa italijansko nacionalno nagrado L'Astrolabio za poezijo. Njegove pesmi so objavljene v številnih antologijah slovenske in evropske poezije, v samostojnih knjižnih ali v revialnih objavah pa so doživele prevod v mnoge evropske jezike. Izdal je okoli 15 pesniških zbirk. Je član Društva slovenskih pisateljev in mednarodne pisateljske organizacije PEN. Od leta 1996 predseduje Slovenskemu centru PEN.

JOŽE KOZMUS, GENERALNI DIREKTOR KONCERNA PREVENT:

SLOVENSKA GOSPODARSKA GAZELA TUDI NA HRVAŠKEM

Družba Prevent v skladu z vizijo - postati globalno podjetje - širi svojo proizvodnjo tudi v druge države. Zadnja tri ali štiri leta je Prevent tako po številu zaposlenih kot po izvozu najpomembnejša slovenska gazela. Prevent je postal multinacionalna in tretji slovenski izvoznik, takoj za Revozom in Gorenjem. Danes je Prevent vodilni proizvajalec sedežnih avtomobilskih prevlek v Evropi, saj s svojo proizvodnjo zadovoljuje že 15 odstotkov potreb evropskega avtomobilskega trga. Prevent ima svoje obrate v Sloveniji in petih državah v Evropi. Prevent se ozira tudi na druga področja dejavnosti, kot so lesna in gradbena industrija. O prihodnosti družbe in posebej o njeni vse večji prisotnosti na hrvaškem trgu smo se pogovarjali s prvim možem Preventa, Jožetom Kozmusom.

Kaj za Prevent pomeni širitev na tuje trge in druge dejavnosti?

- Prevent ima v svoji strategiji zapisano diverzifikacijo, tako izdelkov kot tudi trgov. Ob nenehnem spremljanju trendov v svetu, predvsem v Evropi, nam je uspelo, da smo se že zelo zgodaj začeli prilagajati in sklepati dolgoročna strateška partnerstva z močnimi avtomobilskimi koncerni. Do sedaj smo bili vezani v glavnem na avtomobilsko industrijo, do leta 2004 pa želimo okoli 30 odstotkov realizacije ustvariti izven nje. Čeprav v avtomobilski industriji ni opaziti večjih nestabilnosti, bi radi v prihodnosti ostali čim bolj neodvisni od teh gibanj. S proizvodnimi programi se selimo tudi na tuje in cenejše trge kot sta Hrvaška in BiH. Gospodarstvo teh držav je trenutno v recesiji in zato zelo odvisno od tujih investitorjev. Naložbe usmerjamo v perspektivna podjetja, v katera vložimo svoje znanje, tehnologijo in organizacijo. Pri tem prenašamo tudi kulturo koncerna Prevent.

Ali bo širitev na tuje trge zmanjšala kakovost izdelkov Preventa?

- Nikakor. Seveda pa je to v veliki meri odvisno tudi od ustreznega vodstvenega kadra, ki potrebuje do dve leti usmerjenega vodenja s strani matičnega podjetja, da spozna zahteve skupine Prevent.

Ali se pri širitvi v druge države srečujete s kakšnimi problemi?

- V podjetju imamo izdelan sistem čim hitrejšega prenosa znanja v novoustanovljena podjetja; tako v Sloveniji, kot tudi izven nje. Vsekakor se je treba prilagoditi okolju, v katerem se podjetje organizira. Če odmislimo kulturne razlike, pri usposabljanju delavcev v proizvodnji ni velikih razlik. Razlike se pojavljajo predvsem v pridobivanju in usposabljanju srednjega in vrhnjega menedžmenta. Izkušnje kažejo, da je potrebna poleg lokalnega menedžmenta tudi prisotnost vodilnega tima izkušenih strokovnjakov iz podjetja skupine Prevent z dolgoletno tradicijo.

Sredi januarja ste odprli nov obrat v Solinu pri Splitu.

- V Solinu smo odprli obrat za proizvodnjo avtomobilskih prevlek za Citroenova vozila. 250 zaposlenih dnevno proizvede do 700 avtomobilskih prevlek. V naslednjih dveh letih nameravamo zaposliti 500 delavcev in proizvesti 1200 kompletov dnevno.

Kakšne so plače na Hrvaškem?

- Plače zaposlenih na Hrvaškem so v skladu s kolektivno pogodbo in zakonom Vlade RH, ki določa najnižjo bruto osnovo za izračun plače v višini 1700 kun. Vsa delovna mesta v podjetju imajo

določen nivo glede na zahtevnost dela in osnovno relativno razmerje, v skladu s katerim se povečuje izhodiščna plača. Prav tako moram poudariti, da dobijo zaposleni med delom topli obrok, čeprav hrvaški zakon tega ne predpisuje. V primeru nadurnega dela dobijo delavci ustrezno plačilo. Plače v Preventovih podjetjih so višje kot v drugih tekstilnih podjetjih, žal pa je situacija takšna, da so plače tekstilne industrije v svetu ene najnižjih nasploh.

Kako pa je prišlo do nakupa proizvodnje v Zlatarju?

- Oktobra leta 2000 smo odkupili proizvodne prostore v Zlatarju od podjetja SKIM v stečajju. S proizvodnjo avtomobilskih sedežnih prevlek na tej lokaciji smo začeli že decembra in v začetku leta so bili odpremljeni že prvi izdelki. Sredi februarja smo uradno zagnali proizvodnjo, v katero smo investirali 4 milijone nemških mark. Ta obrat je že v samem začetku zaposloval 150 ljudi, sedaj jih zaposluje 300, kar je največje število novozaposlenih v Krapinsko-zagorski županiji v lanskem letu. Pričakujemo, da bodo v obnovljeni proizvodnji kmalu delali s polnimi kapacitetami, kar pomeni izdelavo 900 kompletov prevlek na dan. Izdelujemo prevleke za vozila Citroën Saxo in Peugeot 206, kabriolet. Ta investicija je zelo pomembna tako za mesto Zlatar kot tudi za celotno Krapinsko-zagorska županijo, kjer je brezposelnost v zadnjem času preseгла 30 odstotkov. To je še več od že tako zelo visokega državnega povprečja brezposelnosti, ki je okrog 20 odstotna. Čeprav otvoritev novega obrata pomeni vzpodbudo za celotno področje, so tovrstni primeri tujih vlaganj še vedno zelo redki in veliko obratov je, ki za tuje investitorje niso tako zanimivi.

Ali nameravate na Hrvaškem še dodatno širiti svojo proizvodnjo?

- Konec januarja smo v Zagrebu oddali še eno ponudbo za nakup tovarne gumijastih izdelkov RIS. Tudi ta tovarna je bila v stečajju, čeprav so pred leti imeli vrsto odjemalcev in precejšen delež trga kot edini proizvajalec izdelkov iz gume, med drugim tudi zaščitnih rokavic. Seveda smo tovarno takoj prepoznali kot potencialno investicijo, saj tudi sami izdelujemo zaščitne rokavice in oblačila že od leta 1952, ko smo tudi ustanovili Prevent. Tako je Prevent Zlatar d.o.o. odkupil premoženje ACM Ris v stečajju in prevzel 170 zaposlenih delavcev, glede na sorodnost programa pa je upravljanje s premoženjem predal Ad Plastiku.

Kakšen pristop ubirate pri oblikovanju lastništva kupljenih obratov? >

> - Politika Preventa je, da je v vsakem podjetju v lastništvo vključeno tudi vodstvo. Nekaj obratov v stečaju smo kupili tudi v Sloveniji, tako da smo v večini podjetij, njihovi 100 odstotni lastniki.

V Sarajevu smo ubrali malo drugačno taktiko, saj smo v sodelovanju s TKT Visoko ustanovili obrat, katerega 40 odstotni lastniki so tamkajšnji zaposleni in vodstvo, ostalo pa je v lasti Preventa. Načeloma se držimo pravila, da ima uprava svoj delež pri lastništvu, saj se je tak model pokazal kot zelo učinkovit.

Kako vidite prihodnost Preventa?

- V Preventu nikoli ne rečemo, da nečesa ne zmoremo narediti, če se pokaže možnost, da ta izdelek prodamo. Kar pa se tiče podjetniških strategij, od dela s človeškimi viri dalje, pa le-te ves čas analiziramo, tudi skupaj z zunanjimi strokovnjaki prilagajamo obstoječim razmeram. Težko je reči, v katerih državah bomo opravljali svojo dejavnost čez deset ali več let. Osebnostno menim, da se Prevent v prihodnosti ne bo več tako intenzivno širil, seveda sem prepričan, da tudi ne bo nazadoval.

Kaj menite o prizadevanju naših rojakov na Hrvaškem za ohranitev slovenske integritete?

-Kot vemo, je po razpadu naše bivše skupne države največ Slovencev ostalo na Hrvaškem. Prav Slovenci na Hrvaškem, ki so deloma tudi avtohtono prebivalstvo, so bili narodnostno najbolj povezani in organizirani. To velja še posebej za območje Zagreba, kjer so že pred 77 leti ustanovili svoje društvo. Veseli me, da smo dobili priložnost za predstavitev našega podjetja v glasilu Novi odmev, ki je odraz prizadevanj za ohranitev narodne zavesti med Slovenci na Hrvaškem. Vsem našim rojakom izrekam iskrene čestitke ob Dnevu slovenske državnosti. (M.R. J.Š.)

DAMIR KAJIN, POSLANEC IDS: ZARADI SLOVENSKE MANJŠINE VPRAŠLJIVA VERODOSTOJNOST ŠESTERICE

Damir Kajin, poslanec IDS in predsednik skupščine Istrske županije, je za Novi odmev (še pred izstopom iz koalicije) govoril o črtanju slovenske manjšine iz hrvaške ustave in slovensko-hrvaških odnosih. Vrnitev Slovencev v ustavo je po njegovih besedah vprašanje, od katerega je odvisna verodostojnost vladne koalicije. Kakor pravi, sporni statut Istrske županije, med drugim, omogoča Slovincem uporabo slovenščine pred njihovimi upravnimi organi v Istri.

-V saboru ste se v zadnjega pol leta pri spremembah ustave dvakrat energično zavzeli, da bi Slovence vrnili med avtohtone manjšine, naštete v ustavni preambuli. Za vaš predlog je glasoval le ščepec poslancev. Zakaj se vladajoča šesterica pri odnosu do slovenske manjšine ne razlikuje od bivše oblasti, čeprav sta premier Ivica Račan in predsednik Stjepan Mesić med predvolilno kampanjo manjšincem obljubila vrnitev v ustavo?

"Poleg slovenske narodnostne skupnosti bi se po našem predlogu med avtohtone manjšine, navedene v ustavi, uvrstili tudi Bošnjaki in Romi. Pričakovali smo, da bo nova parlamentarna večina radikalno prekinila ustavnopravno tradicijo hadezejevskega režima. Spremembe ustave leta 1997 so bile odkrit poskus spogledovanja z ustaštvom, saj so ime sabora spremenili v Hrvaški državni sabor. Takšno ime je imel sabor samo v času NDH. Zaradi frustracij Franja Tuđmana in HDZ do BiH in Slovenije so izbrisali slovensko in bošnjaško manjšino. To je bilo necivilizirano in sramotno dejanje. Slovenci so Tuđmana najverjetneje motili, ker Hrvatje v slovenski ustavi niso navedeni kot manjšina. Zaradi zavzemanja šesterice vladajočih strank (ko smo bili v opoziciji) za državljansko in multietnično družbo, je, med drugim, naša verodostojnost odvisna od vrnitve Slovencev in Bošnjakov v ustavo."

-Zakaj šesterica potemtakem odlašaja?

"Racionalnih razlogov ni. Morda obstajajo iracionalni, kot je, denimo, razumevanje do politike tistih, ki so vrgli Slovence iz ustave. To je dandanes težko

obrazložiti."

-Slovensko ustavno sodišče je nedavno sporočilo, da slovensko-hrvaški sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) ni v neskladju z ustavo. Kako bo uveljavitev sporazuma vplivala na življenje ob meji?

"Vprašanje maloobmejnega sporazuma je bilo izmišljen spor med Slovenijo in Hrvaško. To ni bil problem, od katerega bi bili lahko odvisni odnosi med državama, ampak del taktike slovenske politične elite za odpravljanje sporov. Če ocenjujemo razumno, lahko ugotovimo, da je SOPS napisan na temelju memorandumu županov istrskih mest na obeh straneh meje. Z uveljavitvijo sporazuma bi slovenski ribiči dobili ogromno koncesijo, saj bi lahko lovili ribe v hrvaškem morju vse do Limskega kanala. To, denimo, posredno ohranja gospodarsko bazo izolskega Delamarisa. Na drugi strani Hrvaška in naše prebivalstvo ob meji ne bi imelo velikih koristi od SOPS. Pričakovali smo, da se bo slovensko-hrvaško maloobmejno vprašanje reševalo kot v času pogajanj nekdanje SFRJ z Italijo. Od sporazuma ne bo velikih koristi, če do polnopravnega članstva Hrvaške v EU ne bodo odprti številni maloobmejni mejni prehodi na celotni meji, od Umaga do Čakovca. Če mejnih prehodov ne bo, mi v Istri ne bomo imeli koristi od SOPS. Z vstopom Slovenije v EU bomo na Hrvaškem dodatno občutile ovire na meji, ki ne bodo odpravljene s SOPS."

-Druga "nevarnost" za hrvaško javnost je schengenski režim, ki naj bi v prihodnjih letih zaživel na meji.

"Istra bi bila s Schengenom izolirana od civilizirane sveta. Vsak Istran bi v svoji podzavesti schengensko mejo razumel kot delitev med civilizacijskimi vrednotami Evrope in Balkanom. Hrvaška bi si morala izboriti privilegije, s katerimi bi se izognila schengenskim pravilom, tako kot je to uspelo Sloveniji na meji z Italijo in Avstrijo. Tam so sicer hrvaške državljanke obravnavali nedostojno. No, glede na dogodke pri nas v letih 1990-99 je takšna obravnava hrvaških državljanov na mejnih prehodih morda vendarle bila razumna."

Peter Žerjavič

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH?

Ljubljana - Na povabilo ljubljanske županije **Vike Potočnik** je 21. februarja slovensko prestolnico obiskal zagrebški župan **Milan Bandić** s sodelavci. Župana sta podpisala sporazum o sodelovanju med mestoma. Bandića je sprejel tudi predsednik države **Milan Kučan**. Član zagrebške delegacije, predsednik saborskega odbora za zunanjo politiko **Zdravko Tomac** se je ob tej priložnosti sešel s predsednikom odbora Državnega zbora za zunanjo politiko **Jelkom Kacinom**.

Zagreb - Novi slovenski obrambni minister **Anton Grizold** se je 5. marca s hrvaškim kolegom **Jozom Radošem** pogovarjal o dvostranskem sodelovanju, razmerah na območju in o evropski varnostni politiki.

Zagreb - Saborski odbor za zunanjo politiko je 5. marca obravnaval vladna pogajalska izhodišča za reševanje odprtih vprašanj s Slovenijo. Predsednik odbora **Zdravko Tomac** je povedal, da so člani odbora soglasno podprli izhodišča, obenem pa sprejeli osnutek deklaracije o sodelovanju med hrvaškim saborom in slovenskim državnim zborom, ki naj bi jo oba parlamenta sprejela istočasno.

Zagreb/Ljubljana - Poročevalec odbora Parlamentarne skupščine Sveta Evrope za pravne zadeve in človekove pravice **Erik Jurgens** se je od 19. do 22. marca v Ljubljani in Zagrebu pogovarjal o usodi deviznih vlog hrvaških varčevalcev Ljubljanske banke. Slovenija vztraja, da je ta problem treba rešiti v okviru nasledstvenih pogajanj.

Ankaran - Poveljnik Hrvaške mornarice viceadmiral **Vid Stipetić** je 6. marca sodeloval na slovesnosti ob dnevu slovenskega pomorstva.

Plitvice - 24. marca sta sporazum o sodelovanju sklenila slovenski in hrvaški sindikat policije. Sporazum sta podpisala predsednika sindikatov **Dubravko Jagić** in **Miroslav Dušič**.

Budimpešta - Mednarodno policijsko združenje (IPA), v katerega je vključenih 60 držav, je konec marca svojo slovensko sekcijo zadolžilo za pomoč Hrvaški, ki želi postati članica IPA-e. Za vlogo "hrvaške mentorice" sta se potegovali še Italija in Madžarska. Hrvaška bo za polnopravno članstvo verjetno pripravljena do leta 2003. V IPA se lahko vključijo le države, ki izpolnjujejo standarde demokracije in pravne države, katere pogoje pa preverja in ocenjuje država mentorica, so sporočili iz slovenske sekcije, ki letos praznuje že 10. obletnico delovanja.

Smarješke toplice - 5. aprila je bilo srečanje slovenskih in hrvaških slavistov ljubljanske in zagrebške Filozofske fakultete

Ljubljana - Slovenski zunanji minister **Dimitrij Rupel** je na prvi seji komisije Državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in

po svetu (11. aprila) dejal, da se bo morala Slovenija spoprijeti z novim problemom, to pa je položaj Slovencev, ki živijo na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Na Hrvaškem, v BiH, Makedoniji in ZR Jugoslaviji skupaj živi med 35.000 do 40.000 Slovencev.

Otočec - Slovenski in hrvaški premier, **Janez Drnovšek** in **Ivica Račan**, sta na delovnem sestanku 12. aprila sklenila, da bodo izvedenci še do 1. junija iskali rešitve za preostala odprta vprašanja (meja, Ljubljanska banka in nuklearna). Če se bo izkazalo, da državi sami ne moreta odpraviti nesoglasij, bosta začeli postopek mednarodne arbitraže. Ob tej priložnosti je premier Račan - v znak dobre volje - Sloveniji vrnil razvpiti vohunski kombi, zaplenjen pri Zavrču v začetku leta 1998.

Podsreda -

13. aprila sta se hrvaški in slovenski minister za okolje, **Božo Kovačević** in **Janez Kopač**, dogovorila o uskladitvi konceptov cestnih povezav.

Trakoščan

- Predstavniki dvanajstih obmejnih mest (Slovenija, Zavrč, Gorisanci, Videm pri Ptuj, Podlehnik, Žetale in Majšperk; Hrvaška: Lepoglava, Bednja, Klenovnik, Donji Voči, Vinica in Cestica) so 20. aprila podpisali pismo o nameri, s katerim so se obvezali, da bodo sodelovali na področju gospodarstva, razvoja malega in srednjega podjetništva, občinskih dejavnosti, turizma, kulture in športa.

Ljubljana - Slovenski člani mešane diplomatske komisije za meje so 20. aprila izrazili obžalovanje, ker so njihovi hrvaški kolegi v zadnjem hipu odpovedali udeležbo na vnaprej dogovorjenem sestanku.

Zagreb - Hrvaški predsednik **Stipe Mesić** je 21. aprila sprejel predstavnika društva slovensko-hrvaškega prijateljstva Kolpa Vinica.

Zadar - Na zasedanju predsednikov parlamentov Jadransko-jonske pobude, 27. aprila v Zadru, je sodeloval tudi predsednik Državnega zbora **Borut Pahor**.

Atomske toplice - Ministra za promet in zveze, **Jakob Presečnik** in **Alojz Tušek**, sta se 14. maja pogovarjala o prometnih povezavah, načrtovani gradnji in obnovi avtocest ter priložnostih na evropske cestne koridorje.

Mlini - Hrvaški policisti so 21. maja (STA) s pročelja hiše piranskega svetnika **Joška Jorasa** odstranili tablo z napisom Tudi tukaj je Slovenija ter sneli slovensko zastavo in zastavo občine Piran, pustili pa evropsko zastavo. V tem delu Istre sicer še vedno ni določen potek državne meje.

Ljubljana - Maloobmejni sporazum med

Slovenijo in Hrvaško ni v neskladju s slovensko ustavo. To je v postopku za oceno ustavnosti, začetem na predlog tretjine poslancev državnega zbora, ugotovilo ustavno sodišče RS na seji 19. aprila. O mnenju je bila javnost seznanjena 22. maja. Mnenje je sodišče sprejelo s šestimi glasovi za in tremi proti. Zdaj ni več pravnih ovir za ratifikacijo sporazuma v državnem zboru. Hrvaški sabor je sporazum ratificiral že jeseni leta 1997, slovenski poslanci pa tega še niso storili, saj so nekateri izrazili strah, da bi s sporazumom prejudicirali potek državne meje.

Koper - Generalni direktor slovenske policije **Marko Pogorevc** in ravnatelj hrvaške policije **Ranko Ostojić** sta se na sestanku 23. maja strinjala, da se je nujno izogniti vsem mejnim incidentom, saj EU, v katero želi tudi Hrvaška, tovrstnih incidentov ne pozna. Pogovarjala sta se tudi o zagotavljanju varnosti v poletni turistični sezoni, o nemotenem prehodu ljudi in blaga čez državno mejo ter o nujnosti podpisa meddržavnega sporazuma o policijskem sodelovanju

Ljubljana - 24. maja sta se sešli delegaciji komisije DZ za evropske zadeve pod vodstvom predsednika **Lojzeta Peterleta** in odbora hrvaškega sabora za evropske integracije pod vodstvom **Mateja Granića**. Granića sta sprejela tudi zunanji minister **Dimitrij Rupel** in predsednik **Milan Kučan**.

Zagreb - Hrvaški minister za gospodarstvo **Goranko Fižulić** je izrazil upanje, da bo električna energija iz Jedrske elektrarne Krško kmalu zopet v hrvaškem elektroenergetskem sistemu. Hrvaška elektrike iz nuklearke ne prevzema že od poletja leta

1998.

Split - 25. maja (STA) - Ministrskega zasedanja sveta Jadransko-jonske pobude se je udeležila državna sekretarka v slovenskem zunanjem ministertvu **Magdalena Tovornik**. Tovornikova, ki vodi urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, je ob tej priložnosti obiskala slovensko društvo Triglav v Splitu.

Brežice - V Termah Čatež so se 28. maja srečali predstavniki slovenskih in hrvaških občin

ob južni meji od Brežic do Novega mesta. Srečanje so v celoti namenili čezmejnemu sodelovanju. Možnosti so na področju turizma, malega gospodarstva in podjetništva, kmetijstva, kulturne in naravne dediščine. (i.t.)

NI MIRU V SLOVENIJI

Glavna dilema, s katero so se v zadnjem mesecu ali dveh ukvarjali v Sloveniji, je zakon o zdravljenju neplodnosti in oploditvi z biomedicinsko pomočjo. Ker se konzervativni del slovenske politike ni strinjal z novelo zakona, po kateri se lahko umetno oplodi samske ženske, je državni zbor na podlagi zahteve 30 poslancev razpisal referendum. Levica na čelu z največjo stranko LDS je volivce poskušala prepričati z argumentom, da ima vsaka ženska, ne glede na zakonski stan, pravico do umetne oploditve. Na drugi strani je desnica zatrjevala, da plodna ženska lahko zanosi samo po naravni poti. Izjeme so po mnenju desničarjev dopuščene, samo če ima plodna ženska neplodnega življenjskega partnerja.

Zaradi referenduma proti zaprtju prostocarinskih prodajaln (PCP), ki ga je zahtevala obrobna zunajparlamentarna Nova stranka, se po napovedih ministra za evropske zadeve **Igorja Bavčarja** lahko zaplete pri slovenskem pogajanju z Brusljem o vstopu v EU. Zaprtje PCP 1. junija in njihovo preoblikovanje v normalne trgovine je namreč ena od bruseljskih zahtev do Ljubljane. Zapletlo se je, ker je ustavno sodišče ugotovilo, da državni zbor ni ukrepal v celoti pravilno, ko na zahtevo Nove stranke in skupine podpisnikov ni razpisal referenduma o zaprtju PCP. Zato je začasno zadržalo izvajanje zakona o zaprtju priljubljenih "djutičev".

Tako kot ponavadi so časopisne naslovnice polnile kadrovske odločitve. Od položaja generalnega direktorja Telekom Slovenije se je moral posloviti **Marjan Podobnik**, nekdanji predsednik Slovenske ljudske stranke. Za prvega moža enega največjih slovenskih podjetij je bil imenovan lani med kratko vladavino desničarske vlade premiera **Andreja Bajuka**. Podobnik in njegovi politični somišljeniki so odstavitev označili za

čistko. Novega direktorja je po dolgih zapletih in sindikalnih protestih dobila tudi nacionalna RTV-hiša. Funkcijo je prevzel dolgoletni televizijski novinar Aleks Štakul.

Na presenečenje javnosti so se sprli v doslej vedno bolj ali manj enotni SDS, v kateri **Janez Janša** vlada s trdo roko. Zaradi avtoritarnega vodenja stranke se je Janši uprl nekdanji razboriti poslanec **Ivo Hvalica**. Boj na kongresu SDS je Hvalica izgubil, zato je izstopil iz stranke. Janša je poleg tega obnovil spor s predsednikom **Milanom Kučanom**. Medsebojno sta obračunavala, kdo je kriv za ne najboljše razmere v Slovenski vojski. Janša je predsedniku med drugim očital, da so na njegovo zahtevo v SV in obrambnem ministrstvu zaposlili več kot sto pripadnikov nekdanje SDV in JLA. Janšini očitki so po Kučanovih besedah čiste izmišljije.

Na slovesnosti v Pekrah pri Mariboru so 23. maja, ob 10. obletnici poskusa JLA, da zasede tamkajšnji center za usposabljanje vojakov TO, sprti politiki poskušali pozabiti na spore. Pekrski incident velja za začetek odkritih spopadov med JLA in slovenskimi silami. V tistih dneh je v Mariboru padla prva žrtev slovenskega osamosvajanja. Ko so Mariborčani poskušali ustaviti kolono transporterjev in tankov JLA, namenjenih proti Pekram, je **Josef Šimčik** pri plezanju na eno od vojaških vozil padel pod njega in se smrtno ponesrečil.

Konec maja se je slovenska javnost zamislila zaradi informacije, da je Slovenija prvič po osamosvojitvi omenjena v letnem poročilu Amnesty International (AI) o kršitvah človekovih pravic po svetu. Pri AI so opozorili na nečloveške razmere v begunskih centrih, na kršitve človekovih pravic v domovih za azilante in na surovo ukrepanje policistov. Črna pika za Slovenijo.

Slovenska policija sicer kljub zagotovilom javnosti, da bo temeljito preiskala zločin, v več kot treh mesecih ni odkrila, kdo je napadel in hudo pretepel dopisnika Večera s Koroške **Mira Petka**. Koroški časnikar, ki je lani prejel nagrado društva novinarjev, je v zadnjem času kritično pisal o gospodarstvenikih sumljivega slovesa, zato so se pojavila ugibanja, da naročnik brutalnega napada prihaja iz gospodarsko-kriminalnih krogov. Sreče nima niti Petkov rojak s Koroške, generalni direktor slovenske policije **Marko Pogorevc**. Trese se mu namreč stolček, ker je v javnost pricurjela informacija, da je odkupil službeno stanovanje v Ljubljani po bistveno nižji ceni, kot bi bila na tržišču.

Peter Žerjavič

PRIŠLI / ODŠLI Z VELEPOSLANIŠTVA

Slovensko veleposlaništvo v Zagrebu je v začetku letošnjega leta doživelo številne kadrovske spremembe. Potem ko je po več letih delovanja na Hrvaškem z veleposlaništva odšel **MARTIN MIHEVC**, je nje-

govo mesto svetovalke za ekonomske zadeve 1. aprila prevzela dr. **RIANA BENKO**. Benkova je v Zagreb prišla z ministrstva za ekonomske odnose in razvoj. Le dva dni kasneje se je od Hrvaške v umetniškem paviljonu poslovil **ZLATKO VEHOVAR**, mesto obrambnega atašeja pa je prevzel polkovnik **BOGDAN KOPRIVNIKAR**. Po končanem štiriletnem mandatu je 7. februarja Zagreb zapustil generalni konzul **MARKO SOTLAR**. Na njegovo mesto je 1. maja prišel **STANISLAV SIKOŠEK**, diplomirani mednarodni politolog, ki je prej v Ljubljani opravljal delo sekretarja diplomatske komisije za meje. (tb)

MIROSLAV VERTAČNIK: KIPARSKI MOJSTER IN PEDAGOG

To pomlad smo temeljito spoznali umetniški opus še enega Slovence, ki je neizbrisno zaznamoval likovno ustvarjalnost na Hrvaškem. Da so bili umetniški dosežki našega rojaka **Miroslava Vertačnika** (1903 - 1993) iztrgani pozabi, gre v prvi vrsti zahvala njegovi ženi **Mariji**, ki je umetnikova dela shranila v njegovem zagrebškem ateljeju v Vlaški ulici. Umetnikovo dediščino je pred uničenjem rešil profesor **Branko Vujović**, ki je aprila tudi pripravil veliko razstavo del Miroslava Vertačnika. Razstava je bila v razstavnem salonu "Izidor Keršovanj" v Šoli uporabne umetnosti i dizajna v Zagrebu.

PRIHOD V ZAGREB

Miroslav Vertačnik se je rodil 5. septembra leta 1903 v Ljubljani. V rojstnem mestu je končal osnovno šolo in srednjo tehnično šolo. Na Akademijo likovnih umetnosti v Zagrebu je prišel leta 1935 in diplomiral leta 1939. Potem je odšel k vojakom; v Sarajevu je bil v šoli rezervnih oficirjev. Tu so ga med 2. svetovno vojno prijeli in poslali v taborišče. Iz taborišča je zbežal, toda pripadniki ustaške oblasti so ga prijeli, ker je ilegalno prestopil mejo. Osvobodili so ga bratje Wolf, HASK-ovi nogometaši. Do konca druge svetovne vojne je bil v Zagrebu sodelovec kiparja Iva Kerdicia in arhitekta Freudenreicha. Po vojni se je vpisal na dodatni študij kiparstva v mojstrski delavnici Antuna Augustinčića. Od leta 1948 je sodeloval na razstavah ULUH-a (HDLU). Večkrat je bil nagrajen. Po letu 1963 je nehal razstavljati. Posvetil se je pedagoškemu delu. Profesor modeliranja na Šoli uporabne umetnosti (Škola primijenjene umjetnosti) v Zagrebu je bil od jeseni leta 1954 pa vse do upokojitve januarja leta 1981.

KIPARSKA DEDIŠČINA

Miroslav Vertačnik je kot kipar ustvaril le majhen opus likovnih tem. To so bili portreti, akti ter tu in tam kakšno animalistično delo. V glavnem se je držal klasičnih kiparskih pravil. Tipična socrealistična dela so bili spomeniki Narodne osvobodilne borbe v Ljubušinu (Ogulin), Kršu in Klancu (Perušić), v Gračacu, Zrmanji, Ortiću, Kosinju in Hrašćini - Trgovišću. Na žalost so ti spomeniki, posvečeni antifašizmu, uničeni. Izdelal je spominsko žaro za židovsko pokopališče v Đakovu. Naredil je tudi nekaj štafetnih palic za Titov rojstni dan. Veliko je restavriral, predvsem na objektih Hrvaškega narodnega gledališča, Glavnega kolodvora in Hrvaških železnic v Mihanovičevi ulici. Bolj svoboden in neodvisen od klasičnih kiparskih pavil se je Vertačnik pokazal s figurami manjših dimenzij. V tem je bil izvrsten mojster, ker je dolga leta v šoli delal neposredno v mavcu in izdelavi modelov iz mavca. Zelo zanimive oblike je izdeloval, ko je modeliral neposredno v mavcu, ko je z mavcem neposredno ometaval okostnjak mavčne mase. Zaradi hitrosti stiskanja, mavčna masa ni dovolila nič več kot bliskovito intervencijo in trenutne reakcije. Ravno v teh miniataturah se vidi njegov rokopis, spretnost, ročnost in talent. Na njegovih skulpturah na temo matere in otroka je opazen vpliv Kršinića, Meštrovića in Radauša.

SKROMEN ČLOVEK

Miroslav Vertačnik je bil po naravi tih, nevsiljiv, prav nič ambiciozen. Ukvarjal se je s športom, predvsem s smučanjem in nogometom. Bil je glasbeno izobražen in je poleti z bratom Maxom igral v jazz orkestru v hotelih na Jadranski obali. Poročil se je z Mariško leta 1946, toda od nje se je zelo hitro ločil leta 1949. Iz tega zakona ima hčerko Astreo. Drugič se je poročil z Marijo leta 1954 v ljubljanski cerkvi sv. Petra. Z njo je živel vse do svoje smrti. Umrli je v Zagrebu 4. oktobra leta 1993. Pokopan je v družinski grobnici v Ljubljani.

Po katalogu z razstave pripravil *Silvin Jerman*

60 LET OSVOBODILNE FRONTE V ZAGREBU (1941 - 2001)

Pred 60 leti, v času 2. svetovne vojne in tedanje NDH, so Slovenci v Zagrebu ustanovili svoj odbor Osvobodilne fronte, ki je deloval vse do konca vojne in osvoboditve države.

To je bil izredno pomemben dogodek, ki se ga je vredno spomniti. Slovenijo so po razpadu Kraljevine Jugoslavije zasedle in razkosale okupacijske vojske Nemčije, Italije in Madžarske. Slovenski narod se je znašel pred največjim zgodovinskim izpitom. Kancler Tretjega Reicha Adolf Hitler je skoval načrt, po katerem je bilo na tisoče Slovencev, predvsem iz Štajerske in Gorenjske, pregnanih z njihovih ognjišč. Prisilno so morali oditi v Nemčijo, Srbijo in Hrvaško, v njihove domove pa so se naselili Nemci. Hitler je v Mariboru pred Rotovžem zbranim Nemcem dejal: "Naredite mi to deželo zopet nemško!" To je bil njegov ukaz. Operativno izvedbo svoje zločinske zamisli je Hitler zaupal šefu enot SS Heinrichu Himmlerju. Po tem načrtu bi morale okoli 60 tisoč Slovencev oditi na Hrvaško, predvsem v Slavonijo, kjer naj bi naselili hiše pobitih in pregnanih Srbov. Slovence naj bi naselili tudi v druge kraje NDH, med drugim v slabo poseljeno Liko. Pregoni so se začeli poleti leta 1941. Karavane pregnancev so se vrstile vse do konca tega leta. Na Hrvaško je prišlo okoli 10 tisoč Slovencev. Glavno zbirno taborišče je bilo v Brestanici (Reichenburg), zbirni center je bil tudi v Brežicah, v Zagrebu pa so se reke Slovencev stekale proti Zahodnemu kolodvoru, kjer so jih pričakali zagrebški rojaki, ki so jim skušali po svojih močeh pomagati. Konec leta 1941 se je partizansko gibanje v Sloveniji in na Hrvaškem že toliko okrepilo, da je moral Himmler ustaviti nadaljnje izseljevanje.

Kmalu po prvih pregonih so v Zagrebu ustanovili Osvobodilno fronto Slovenije za Zagreb in Hrvaško. Ob tej priložnosti je v Zagreb prišel Edvard Kardelj, ki je v tem

težkem in usodnem letu večkrat obiskal Hrvaško; največkrat se je družil z Ivom Lolo Ribarjem. Na Kardeljevo pobudo se je organiziralo vodstvo OF v Zagrebu, v katerem so bili predvsem nacionalno zavedni in dobro organizirani zagrebški Slovenci. Med njimi so bili delavci, obrtniki, premožnejši ljudje in lastniki gostiln ter intelektualci leve politične usmeritve.

Sedež organizacije je bil v Črnomercu, kjer je živelo veliko Slovencev, dejavnost pa se je razširila tudi na druge dele mesta, na delavsko Trešnjevko, med železničarje, kjer je bilo tudi veliko Slovencev, ter celo v nekatere domobranske enote. Pozneje je v zvezi s tem v Zagreb pogosto prihajal narodni heroj Dušan Kveder Tomaž, ki je bil "veza" med Izvršnim odborom OF v Sloveniji in odborom v Zagrebu. Skrb za pregnane Slovence je bila stalna in - kolikor je bilo le mogoče - velika. Od samega sprejema na Zahodnem kolodvoru v Zagrebu, pa do njihove poznejše namestitve v različnih hrvaških krajih, predvsem v Slavoniji. To je bilo resnično jedro antifašizma med hrvaškimi Slovenci, vse do končne zmage. Po zaslugi organizacije OF so se Slovenci po skrivnih kanalih vračali domov in odhajali v partizanske enote. Med železničarskimi delavci na Zahodnem kolodvoru, ki je bil na nek način kar zagrebški "Slovenski kolodvor", je posebej izstopal **Karel Korošec**, poznejši narodni heroj. Spominska plošča z njegovim imenom še danes stoji na kolodvorski zgradbi. Po vojni se je večina pregnanih vrnila domov. Nekatere družine pa so ostale na Hrvaškem. Ti Slovenci so bili lojalni državljani, privrženi svoji novi domovini. Po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške leta 1991 so te teme znova postale zelo aktualne. To je bil tudi povod, da se zopet spomnimo pomembnega dogodka, ustanovitve organizacije OF v Zagrebu, zgodaj poleti leta 1941, torej pred kar 60 leti.

Vilko Luncer

KULTURNA DOGAJANJA

LATERNA MAGICA VITA TAUFERJA

- 23. februarja je na Reki gostovalo Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane. Rečanom je podarilo nepozaben gledališki užitek, ki se ga bodo dolgo spominjali. **Vito Taufer** je s svojim Snom poletne noči ponovno presenetil in hrabro prestopil gledališke okvire. V Snu poletne noči se je pojavil kot kompletna avtorska osebnost. Podpisal je režijo, kostimografijo in scenografijo. Glavne vloge so igrali **Robert Prebil, Olga Kacjan, Matej Recer, Janja Majzelj, Sebastijan Cavazza, Romana Šalemar** in **Peter Falke**. V tej predstavi je Taufer učinkovito uporabil računalniško animacijo. Na film asociira že sama ideja, da igralci igrajo izza neke vrste ekrana, to je Tauferjeve laterne magice, ki na odru dominira kot osnovni scenografski element.

SLOVENSKA IN HRVAŠKA MISS ZA PRIJATELJSTVO

- Slovenska in hrvaška miss, **Maša Merc** in **Andreja Čupor**, sta se 23. februarja vključili v prizadevanja za krepitev dobrih odnosov med državama. Skupaj s predsednikom Društva slovensko-hrvaškega prijateljstva **Kolpa/Kupa Vinica Jožetom Stegnetom** sta obiskali hrvaškega veleposlanika v Ljubljani **Celestina Sardelića**.

ADIJO PAMET IN ZORAN PREDIN

- 8. februarja (ne po naključju na Dan žena) je v Zagrebu, v kulturni Tvornici, nastopil slovenski kantavtor in nekdanji vodja Lačnega Franza **Zoran Predin**. Z orkestrom Adijo pamet je zagrebški publiki predstavil svoj novi album **Lovec na sanje**. Po odlično obiskanem in odmevnem nastopu v Zagrebu se je predstavil še reški in pulski publiki.

MOČ UŠODE ZA GOSTICEVE DNEVE

- 12. marca je bila v HNK v Zagrebu na sporedu Verdijeva opera **Moč usode**. Ob tej priložnosti so se spomnili 131-letnice delovanja zagrebške opere, predstavljen pa je bil tudi načrt prireditve **Gostičevi dnevi**, s katero bi se oddolžili spominu na enega od največjih opernih umetnikov **Jožeta Gostiča**. Pobudnika prireditve sta KUD Jože Gostič iz Homca in Društvo prijateljev zagrebške Opere. Iniciativni odbor predlaga, da bi pripravili mednarodno tekmovanje mladih pevcev "Josip Gostič" ali pa svečani koncert mladih pevcev v letih, ko ni tekmovanj. Mladim pevcem bi bilo treba omogočiti nastop v opernih predstavah. Vsako leto bi na nedeljo, ki je najbližja rojstnemu dnevu Josipa Gostiča (5. marca), v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu takoj po maši pripravili koncert mladih opernih solistov. V Verdijevi operi **Moč usode** je v vlogi Alvara nastopil **Janez Lotrič**, ki je zopet požel ovacije med predstavo in po njej. Publika je z ovacijami nagradila tudi Lotričev nastop v Verdijevi operi **Aida** (30. marca in 7. aprila), ko se je predstavil v vlogi vojskovodje **Radamesa**.

TEDEN SLOVENSKEGA FILMA

- Od 12. do 17. marca so se v zagrebškem KIC-u vrstile projekcije novjših slovenskih filmov, in sicer: **Jebi ga (Miha Hočevar)**, **Express, Express (Igor Šterk)**, **V leri (Janez Burger)**, **Temni angeli usode (Goran Šalomon)**, **Outsider (Andrej Košak)** in **Triangel (Jure Pervanje)**.

POT REKE: NARAYANA OSKARJA KOGOJA

- 22. marca so v zagrebškem Muzeju arhitekture odprli razstavo slovenskega oblikovalca evropskega ugleda **Oskarja Kogoj** (1942). Kogoj se je predstavil z novim, sofisticiranim dizajnom stekla, kovine, keramike, lesa in marmorja. To je bila njegova tretja predstavitev v Zagrebu, dve sta bili pred leti v Muzeju za umetnost in obrt. Njegov obsežni program **Natura design**, v katerem so vsi predmeti oblikovani na perfekcionistični način s prepoz-

navnim rokopisom, je privabil veliko obiskovalcev. Razstava je bila prežeta z duhom slovensko-hrvaškega prijateljstva in srednjeevropske kulturne tradicije. Razstavo so omogočili hrvaška in slovenska Akademija znanosti in umetnosti, slovensko in hrvaško Ministrstvo za zunanje zadeve, arhitekturni fakulteti Slovenije in Hrvaške, zagrebški Urad za kulturo in občina Piran. Na otvoritvi razstave so bili tudi soproga hrvaškega predsednika **Milka Mešić, Alojz Peterle** in dr. **Božo Dimnik**, predsednik Društva hrvaško-slovenskega prijateljstva. Za popestritev razstave je poskrbel **Papirniški pihalni orkester iz Vevč** v živopisnih uniformah. Prijetna je bila osvežitev ob kozarčku primorskega vina, točnega iz steklenic, ki jih je oblikoval **Oskar Kogoj**.

PREMIERA WOYZEKA V GAVELLI

- 31. marca je bila na deskah Dramskega gledališča **Gavella** na programu premiera drame **Woyzek Georga Buechnera**. To je zgodba o junaku s socialnega dna, ki ga težki življenjski pogoji prisilijo, da sebe proda kot objekt eksperimenta. To naj bi mu omogočilo, da preživi svojo ženo in otroka. Režijo je podpisal **Eduard Miler**, gost iz Ljubljane. V glavnih vlogah so nastopili **Nenad Cvetko, Barbara Nola, Boris Svrtan, Dražen Kuehn, Sven Šestak** in **Ranko Zidarić**.

PLESIŠČE V TVORNICI

- V Tovarni kulture se je 1. aprila začel program **Plesnjak**, v katerem so obiskovalci izbirali najbolj simpatičen plesni par ter sodelovali v show programu. Plesalo se je od dunajskega valčka do disco foxa. Program argentinskega tanga je predstavil plesni par iz Ljubljane - **Blaž Bertonec** in **Andreja Podlogar**, ki sta svetovna prvaka v plesanju argen-

tinskega tanga. Nastopila sta ob spremljavi orkestra **Vanje Lisak**.

ŽARKO PETAN GOSTOVAL V DHK

- 6. aprila je v Društvu hrvaških književnikov gostoval **Žarko Petan**, pisatelj, ki ga nemška enciklopedija **Brockhaus** uvršča med najboljše aforiste. Je avtor 52 knjig v slovenščini in 38 knjig v prevodu. Kot gledališki in radijski režiser je podpisal 120 režij, tudi na Hrvaškem. V DHK se je srečal s starimi znanci in prijatelji, spomnil se je zagrebških let svojega otroštva in mladosti. Avtorja, ki je, kot sam pravi, naj-

prej mislil in pisal v hrvaščini, so predstavili **Mladen Hanzlovsky**, dr. **Sibila Petlevski**, predsednica hrvaškega **PENA** in **Andelko Novaković**, podpredsednik DHK. Petan je predstavil svojo knjigo **Spomini**, spomnil se je znanih ljudi, govoril je o težavah, ki mu jih je zadajal komunistični režim, o gostovanjih na tujem in o pisanju aforizmov. Petan je bil pred leti, ko smo izdali prvo številko **Novega odmeva**, naš gost v Slovenskem domu. Takrat je bil prvi generalni direktor slovenske Radiotelevizije po osamosvojitvi Slovenije.

SLUŠKINJE NA SCENI MAMUT V GAVELLI

- 6. aprila je bilo na sceni **Mamut** Dramskega gledališča **Gavella** premierno izvedeno delo **Jeana Geneta** **Sluškinje**. Režijsko jih je postavil slovenski režiser **Damir Zlatar Frey**, rojeni Zagrebčan. V svetu ni nobena novost, da ženske like v tej predstavi igrajo moški. Za tak prijem se je odločil tudi D. Z. Frey. Da moški igrajo ženske like, je avtorjev nepisani testament. V zagrebški predstavi so v teh ženskah vlogah nastopili mladi talentirani igralci **Janko Raškoš, Rakan Rushaidat** in **Enes**

Vežvović. Za moške v tilu, čipkah in biserih okoli vratu je Frey dejal: Tema predstave so perverzности, ki so še veliko večje od tega, da si moški oblečejo večerno obleko.

ORKESTER SLOVENSKE VOJSKE V LISINSKEM

- 18. aprila sta se v dvorani Vatroslav Lisinski na skupnem nastopu predstavila Simfonični pihalni orkester Hrvaške vojske in Orkester slovenske vojske. Dirigirala sta **Tomislav Fačini** in **Milivoj Šurbek**. Kot solistki sta nastopili na klavirju **Lana Genc** in violončelista **Eva Julija Rečnik**. Na sporedu so bila dela Glinke, Brkanovića, Šoštakovića, Hačaturjana, Bernsteina, Gulda, Benetta, Marka in Privškov venček slovenskih popevk.

KONCERT ZAGREBSKE FILHARMONIJE

- 20. aprila je bil v dvorani Lisinski koncert Zagrebske filharmonije. Pod taktirko **Hartmuta Haenchena** so nastopili solisti **Željka Martić**, sopran, **Neda Martić**, mezzosopran, **Banko Robinšak**, tenor in Slovenski komorni zbor ter zbor Consortium musicum iz Ljubljane, stalni gosti Varaždinskih baročnih večerov. Na programu sta bili Mahlerjeva Tožba za soliste, zbor in orkester in Schubertova 9. simfonija.

KNJIGE ZA OSREDNJO SLOVENSKO KNJIŽNICO

- 23. aprila, ob Svetovnem dnevu knjige, je novomeški župan Anton Starc predstavnikom knjižnice iz Karlovca in podžupanu **Josipu Zagorskemu** izročil 90 slovenskih knjig v skupni vrednosti 400.000 tolarjev.

MEDNARODNI FESTIVAL SODOBNE GLASBE

- Od 19. do 24. aprila se je v Zagrebu odvijal 21. Glasbeni biennale Zagreb pod skupnim imenom Srečanja kultur. 26. aprila je v dvorani V. Lisinski nastopila Slovenska filharmonija pod vodstvom vse bolj uveljavljenega dirigenta **Marka Letonje**. Dvorana je bila, žal, polprazna, prišli so le oboževalci moderne sodobne glasbe, ne pa tudi redni obiskovalci tradicionalnih koncertov. 300

obiskovalcev se je potopilo v stole, na srečo pa se ni potopilo odlično igranje. Na sporedu je bil Memorial iz leta 1986, ki ga je **Stanko Horvat** posvetil **Ranku Filjaku**, baletna suite Eternity Linde Bouchard, Tongenesis Uroša Rojka in Koncert za oboo in orkester s solistom **Brankom Mihanovićem** filmskega oskarovca Johna Corigliana.

"MODA IN" TUDI V HRVAŠČINI

- 25. aprila je bila v Smaragdni dvorani hotela Esplanade v Zagrebu promocija prve številke revije *Moda In* na hrvaškem jeziku. Ta revija že sedem let izhaja v Sloveniji, posvečena pa je modi, kulturi, oblikovanju, arhitekturi in vsemu, kar zanima moške in ženske bralce. Promocija časopisa je bila popestrena z modno revijo z modeli Mure in Lisce, ki so jo nosile priljubljene manekenke. Med uglednimi gosti sta bila prisotna županja Ljubljane **Viktorija Potočnik** in zagrebški župan **Milan Bandić**. Urednik hrvaške izdaje revije je **Saša Zalepugin**.

SONETNI DNEVI HANIBALA LUCIĆA

- Na pobudo pisatelja **Veljka Barbierija** so bili aprila na Hvaru prvi mednarodni sonetni dnevi Hanibala Lucića. Pesniki so se sešli v Lucićevem renesančnem poletnem dvorcu iz začetka 16. stoletja z vrtom prepolnim cvetočih pomarančevcev. Za delovno mizo avtorja pesmi "Jur nijedna na svit vila", v avtentičnem prostoru Lucićevega salona, je svojo moč pomerilo osem pesnikov: **Veno Taufer** iz Ljubljane, **Božica Jelušić** iz Đurđevca, **Andrija Vučemil** iz Reke, **Jakša Flamengo** iz Splita, **Ante Stamač** in **Tonko Marojević** iz Zagreba, **Tin Kolumbić** s Hvara in **Luis Felipe Sarmiento** iz Lizbone. Zmagal je Flamengo, ki mu je kipar **Kuzma**

Kovačić, Hvaran in Lucićev daljnji potomec podelil plaketo iz bron s portretom plemiča in pesnika Hanibala Lucića.

RAZSTAVA FOTOGRAFIJ FOTOKLUBA MARIBOR

- 8. maja je bila v Galeriji Spot Fotokluba Zagreb odprta razstava fotografij Fotokluba Maribor. Lani so se člani Fotokluba Maribor odločili za poseben pristop pri predstavitvi svojih del. Dogovorili so se namreč, da bo vsak član prispeval kolekcijo 12 fotografij. Poudarek je bil na kolekciji. Kolekcija naj bi predstavljala zrelega avtorja, torej način njegovega dela in pripovedi. Tako so izbrali 8 kolekcij za razstavo, ki je bila lani postavljena v Fotogaleriji Stolp v Mariboru, zdaj pa je gostovala v Zagrebu. Predstavili so se **Bogo Čerin**, ki ostaja zvest akt fotografiji. **Branku Zoroviču** je izziv pomenil pogled z okna na bližnjo ulico. **Miloš Markelj** in **Robert Vetrh** sta bolj preposta, čeprav se prvi odlikuje s preštudiranimi portreti, drugi pa s prikupnimi deli barvnih fasad. **Uroš Podovšovnik** je s posebno barvno osvetitvijo dal vodi nek poseben čar. **Ivo Čerle** in **Alja Rems** sta uporabila črno-belo tehniko. **Branimir Ritonja** je pravi klasik, ki je s črno-belo fotografijo pričaral vso lepoto vodne pokrajine. Razstavo sta predstavila **Vinko Šerbek** in **Bogo Čerin**, predsednika Fotokluba Zagreb in Maribor, odprla pa jo je **Irena Mramor** z Velesposlaništva Republike Slovenije.

MEDNARODNI FESTIVAL MALIH SCEN

- Od 3. do 10. maja se je na Reki odvijal 8. mednarodni festi-

val malih scen. Predstava Drame SNG iz Ljubljane *Noži* v kurah je prejela nagrado za najboljšo scenografijo (**Jasna Vastl**) in za najboljšo žensko vlogo (**Nataša Gračner**). Sodelovalo je tudi Mestno gledališče iz Ljubljane s predstavo *Ognjeni obraz*. Igralca iz te predstave (**Iva Kranjc** in **Tadej Toš**) sta bila nagrajena kot najboljša mlada igralca.

GOSTOVANJA V MAJU MESECU

- 11. maja je v HNK na Reki gostoval tenorist **Janez Lotrič** v vlogi Riccarda na premieri Plesa v maskah G. Verdija. Ta predstava je bila neposredno prenašana preko interneta. 15. maja je v HNK v Zagrebu gostovalo Slovensko stalno gledališče iz Trsta s predstavo F.G. Lorce *Krvava svadba*. Režijo je podpisal **Damir Zlatar Frey**. 15. maja je v KSET-u najstopila slovenska skupina Eclipse s programom z naslovom *Tribute to Pink Floyd* z izvedbo skoraj vseh njihovih skladb. V okviru spomladanske revije jazza, ki se je odvijala od 14. - 18. maja, je v mali dvorani Lisinski 18. maja nastopil Big band Radiotelevizije Slovenije z dirigentom **Lojzeto Kranjčanom** in s programom: *Mainstream jazz party*. 17. maja so v Varaždinu potekali dnevi jazza. Nastopil je **Dejan Pečenko** iz Maribora s svojim triom in gostjo **Zdenko Kovačiček**. 22. maja je v Hrvaškem glasbenem zavodu nastopila flavtistka **Irena Grafenauer** - kot gostja Zagrebških solistov. Na sporedu so bila dela J.S. Bacha. 24. maja je v zagrebški Tvornici kot predskupina na koncertu *Zabranjenega pušenja* nastopila ena od najboljših slovenskih rock skupin - *Zaklonišče* prepeva. *Polona Jurinić*

RAZSTAVA MARIJE DELIĆ-SUZAK

Naša članica **Marija Delić-Suzak** je svoje slike predstavila v Galeriji "A.L.M." v hotelu Esplanade. Otvoritev razstave je bila 26. marca. To je bila njena trideseta samostojna razstava po letu 1988. Med drugim je razstavljala v Zagrebu, Zaprešiću, Sv. Ivanu Zelini in Pulju, pa tudi v tujini - v Lucci v Italiji in v Frankfurtu na Maini. Razstavljala je na številnih skupinskih razstavah. Prostor v sodobni hrvaški likovni umetnosti so ji odprli bogat slikarski opus, poseben rokopis in uspešna komunikacija s publiko. Na otvoritvi razstave je o ustvarjanju Marije Delić-Suzak govoril likovni kritik **Stanko Špoljarić**, razstavo pa je - v imenu organizatorja - odprl **Alen Lenac**. Kulturni dogodek je popestrila priznana kantavtorica **Lidija Bajuk**.

Silvin Jerman

NAJAVA GOSTIČEVH DANA

Daroviti su ljudi stanovnici svemira - svojata ih svaka sredina! Takva je izuzetna osoba bio pjevač **Josip Gostič**, dobrodošao na mnoge operne europske pozornice. Mada hvaljen i slavjen, osjećao je duboku privrženost prema mjestu Homec, gdje je proživio svoje najranije dane i odbijao najprikladnije ponude kako bi za polnoću bio orgu-ljaš u crkvi Marijina rođenja na Homcu, okružen planinama i nebom.

Prošle su se godine, povodom stote obljetnice Gostičeva rođenja "udružile" nacionalne operne kuće, zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta i ljubljanskog Slovenskog narodnog gledališta i upriličile izdanje monografije, CD-a i svečanu misu s koncertom na kojem su nastupili trenutno najistaknutiji operni pjevači iz tih sredina. S više mara i manje buke bilo je tu i Kulturno društvo Jože Gostič iz Homca koje već imenom ukazuje na svoje djelovanje pri njegovanju spomena na velikana opernih scena.

Prohladne sunčane nedjelje 4. ožujka ove godine, u organizaciji svih već spomenutih sudionika, održan je svečani koncert (uz prethodnu misu) u, nazovimo je, Gostičevoj crkvi povodom 101. go-

dišnjice rođenja, na kojem su nastupili probрани mladi pjevači iz Hrvatske i Slovenije. Uz klavirsku pratnju **Nine Cossetto** i **Olene Boljubaš**, pod crkveni su se svod uzdizale arije iz opera Gounouda, Mozarta, Donizettija, Puccinija, Offenbacha, Čajkovskog te posebice Verdija, budući je ova godina posvećena tom plodnom talijanskom skladatelju. Mladi su pjevači plijenili ljepotom svojih izvedbi, što pokazuje da je njihov nastup brižljivo pripreman: sopranistice **Adela Golac Rilović** i **Urška Žižek** "kandidatkinje" su za blistave karijere, višestruko nagrađivani bariton **Armando Puklavec** pobuđuje izuzetan interes svakim svojim nastupom, bariton **Jože Vidic** nezaobilazni je sudionik mnogih zbornih no u zadnje vrijeme i samostalnih izvedbi, dok je tenor **Nikša Radovanović** sve traženiji.

U počast Gostiču, zagrebačko HNK i ljubljansko SNG, uz Kulturno društvo Josip Gostič iz Homca, pripremaju temelje za međunarodno natjecanje mladih pjevača nazvano Gostičevim imenom koje bi se naizmjenice zbivalo svake godine u drugoj sredini. Do zaključka lista nismo uspjeli saznati detalje o ovom takmičenju, no suđeci prema entuzijizmu predstavnika u sve tri sredine, vjerovat nam je, da bi uz dobru sreću prvi takav susret mogao početi već slijedeće godine.

Olga Vujović

PORNO FILM V ZAGREBU

Zagrebska Kinoteka je 22. marca gostila slovenske filmske umetnike. Natanko leto dni po slovenski premieri na portoroškem filmskem festivalu je Porno film režiserja **Damjana Kozoleta** doživel tudi zagrebsko premiero. Maloštevna hrvaška publika, bolj vajena ameriških uspešnic, je Kozoletov film sprejela z navdušenjem. Premiere filma, ki si ga je v

Sloveniji lani ogledalo preko 60.000 gledalcev, so se udeležili tudi vsi glavni igralci. Gre za šele drugi slovenski film, za Košakovim «Outsiderjem», ki je doživel redno hrvaško distribucijo v zadnjih desetih letih. Film je po Zagrebu obiskal kinodvorane tudi v drugih hrvaških mestih, potem pa krenil v redno distribucijo v Zvezni republiki Jugoslaviji. Režiser **Damjan Kozole** je izrazil upanje, da si bo film ogledalo vsaj šest do sedem tisoč gledalcev. Premiere so se udeležile številne priznane hrvaške javne osebnosti. Igralka **Lucija Šerbedžija** nam je zaupala, da bi glavno vlogo ruske prostitutke morala igrati ona sama, vendar se je režiser na koncu zaradi nepoznavanja jezika odločil za drugo igralko. Film je navdušil tudi televizijskega novinarja **Igorja Mirkovića**, ki je opozoril na pomanjkanje kino kulture v Zagrebu in si zaželel, da bi v prihodnosti slovenski filmi tudi v Zagrebu dosegali veliko število obiskovalcev. Hrvaški distributerji upajo, da bodo na redne kino programe lahko uvrstili tudi druge nove slovenske filme, kot na primer film «V le-ru» **Janeza Burgerja** ter «Jebi ga» **Mihe Hočevarja**. (tb)

O NAVDEZNIH BESEDNIH PRIJATELJIH

Lepo pozdravljeni, dragi skrbniki lepega in pravilnega slovenskega jezika, v našem jezikovnem kotičku. Kot sem že prvič malce namignila, bi danes rada spregovorila o tisti plati jezika, brez katere ne gre, če se želimo uspešno sporazumeti. Da, o besedah bo tekla beseda, če se malce nerodno izrazim s »frazo« oziroma s frazeologemom, kot takšno stalno besedno zvezo poimenujejo jezikoslovci.

Pa ne o kakršnih koli besedah; zanimale nas bodo predvsem tiste besede, ki jih poznamo tako v slovenščini kot v hrvaščini, ki pa so se skozi zgodovino različno razvijale, dobile nove, drugačne pomenne, postale odvisne od jezikovnega sistema, v katerem živijo - slovenske od slovenskega, hrvaške od hrvaškega. Te besede so si podobne glede na svojo zunanjo obliko, enako ali zelo podobno se pišejo oz. izgovarjajo (sl. mesto = grad, hr. mjesto = mesto, kraj, prostor), ravno zaradi zunanje podobnosti pa nas zavedejo, da jih tudi v drugem jezikovnem okolju uporabljamo v takšnem sobesedilu kot v maternem jeziku, kar je seveda napačno.

Slovenski grad po Jurančičevem slovarju pomeni hrvaški dvorac, zamak, tvrđava, hrvaški grad pa je naše mesto, hrvaško mjesto pa je naš prostor, kraj, mesto, kjer se kaj nahaja/dogaja, kjer kaj je. Prava zmešnjava, kajne? Potemtakem se ni čuditi, da nas tovrstne besede zapeljujejo v napake, povzročajo, da nas sogovorniki ne razumejo čisto natančno, poleg tega pa so s svojimi pomeni tako globoko zakodirane v naših mozganih, da se le težka otresemo njihovih

spon. To zelo dobro veste vsi tisti, ki ste se kdaj že poskusili v prevajanju iz hrvaščine v slovenščino ali pa obratno. Ko ste v besedilu pred sabo prepoznali kar nekaj besed, ste olajšano zavzdihnil, da to ne bo pretežek posel, pa so se zapletli z besedami - navidezni prijateljicami šele začeli. Če je slovenska perut hrvaško »krilo u ptici«, kaj pa je potem perut po hrvaško? Prhljaj, seveda.

Da bi bilo z besedami čim manj zadreg, sem danes za vas pripravila¹ nekaj primerov enakozvočnic. Verjamem, da vam bodo prišle kdaj prav in da bodo navidezni besedni prijatelji postali pravi prijatelji.

Mateja Tirgušek

SLOVENSKO	HRVAŠKO
Rada se kopa v banji.	Voli se kupati u kadi.
ameriška celina	američki kontinent
časopis Delo	novine Delo
Štedilnik je bil drag.	Štednjak je bio skup.
Juha je še gorka.	Juha je još topla.
Izložba mi je všeč.	Izlog mi se sviđa.
Jablan (arh.) cveti.	Drvo jabuke cvate.
krivična ocena	nepripravna ocjena
leto 2001	2001. godina
Od mraza je šklepetala z zobmi.	Zbog hladnoće je cvokotala zubima.
Postajal je nadležen.	Postajao je dosadan.
Dal mi je oblubo.	Dao mi je obećanje.
Pravila je o izletu.	Govorila je o izletu.
rumena majica	žuta majica
Bil je slab učenec.	Bio je loš učenik.
tabor na jasi	logor na proplanku
ugoden kredit	povoljan kredit
skleniti zakon	sklopiti brak
moja žena	moja supruga
toplice	Vrnjačka banja
celota	cjelina
revija Jana	časopis Jana
Ti si zelo mila/ljuba.	Ti si jako draga.
grenka kava	gorka kava
razstava moderne um.	izložba moderne umj.
visok topol/jagneđ	visok jablan
kazenski zakonik	krivični zakonik
vročje poletje	vruće ljeto
slana na vrtu	mraz na vrtu
pristojni organ	nadležan organ
spolna združitev	obljuba
Izdelovali so copate.	Pravili su papuče.
zardela/rdeća lica	rumeni obrazi
telesno šibek	tjelesno slab
obrambno mesto	tabor
prijeten večer	ugodno večer
zakon o pravicah ...	zakon o pravima...
lepa ženska	lijepa žena

¹ Uporabljena literatura: Srbskohrvatsko-slovenski slovar (Ljubljana 1972) in Slovensko-srbskohrvatski slovar (Ljubljana 1981), avtor obeh je Janko Jurančič, ter članek Vatroslava Kalenića Pomenske razlike besed istega izvora v slovenščini in srbohrvaščini (v Izbrane študije Vatroslava Kalenića, Ljubljana 2001, str. 55-72).

TONČKA RADEJ-TKALČEVIĆ: ZASAVSKA BALADA

*O, Zasavje! Megleno, bregovito
koliko gorja je v tvojih spominih skrito!
Malo je za tebe srečnih časov bilo
največkrat je tvojemu otroku bilo solzno oko!*

*V stoletjih davnih so Turki požigali Krško polje
v grozi se sklanjalo ljudstvo v močne gradove ihté
stražnji ognji po gričih so goreli
mladeniči v suženjstvo odgnani so trpeli.*

*Grofje močni tvoje kmete so teptali
komaj da za tlako grofu so obstali
pa so vendar se uprli
čeprav so vedeli da bodo umrli!*

*Minila so stoletja, miru še ni bilo!
Spet dolina zasavska morala je roko stisniti v trdo pest
v Rajhenburškem gradu tujec je od celic menihov
naredil za pregnane Slovence trdi rest!*

*Mnoge z domovja so pregnali
pod stražo brez vsega v tujino nagnali
veliko jih je ki se nikoli več ne bodo vrnili
v tuji zemlji so segnili!*

*Drugi so v partizanih za svobodo ljudstva življenje
izgubili
s svojo krvjo Zasavje napojili
Na vrhu Lisce gorel je svoboden kres ki ni smel
in slišati z Bohorja je bilo odpora strel!*

*Vse je minilo, ne bo se nikdar več vrnilo!
Mirno šumijo gozdovi
sveto pesem zemlje slovenske pojó stari zvonovi
in božajo naše sreće!*

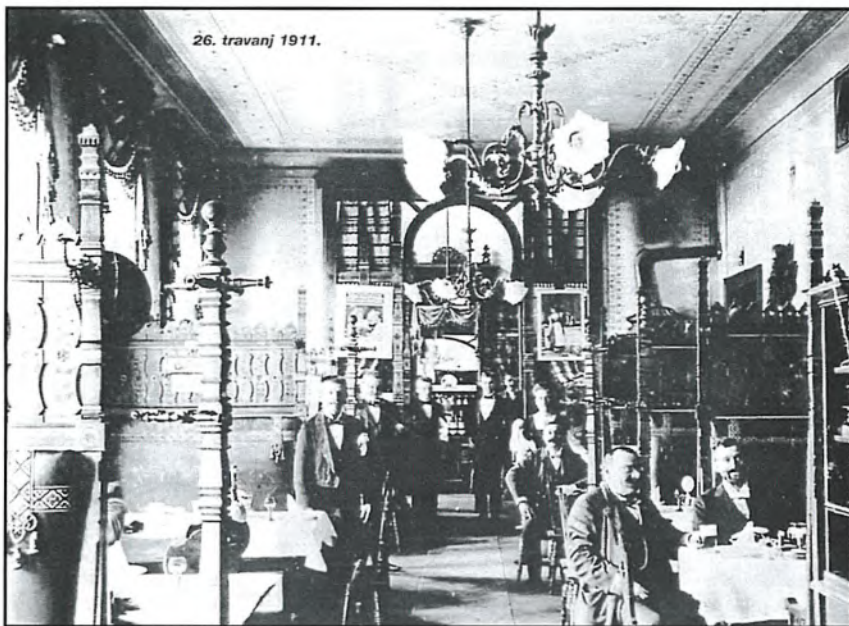
*Sava tiho teče skozi dolino megleno, valovito
vse kar je hudega bilo je s tenčico preteklosti
prekrito.
Le mogočni gradovi iz časov davnih, hudih po gričih
nad Savo stoje
kot večni varuhi Zasavja nad njim nemo bedé!*

DANICA DESNICA: ZAUSTAVITI TRENUTAK

Htjela bih da zaustavim ovaj trenutak,
trenutak divnih sanja negdje na morskom žalu,
Da zaustavim rast bora kraj koga smo sjedjeli u osami.
Da zaustavim razbješnjele talase koji su zapljuskivali obalu.
Da zaustavim to vrijeme, sunce da ne zadje,
Dan, da ne dodje noć.
Da sreća ne umakne i da sve nije tako kratko.
A ipak, vrijeme teče. Naboj raste.
Dan smjenjuje noć.
Sve prolazi.
Sjedina pokriva vlasi i odjednom shvatiš:
Vrijeme je prošlo. Ostaju
samo gole uspomene upisane negdje
duboko, što spomenom zovemo.

90 LET NK "GRAĐANSKI"

Stari Zagrebčani se še dobro spominjajo slavnega hrvaškega nogometnega kluba "Građanski", ki je bil do konca 2. svetovne vojne najboljši klub v Hrvaški. Petkrat je bil prvak Kraljevine Jugoslavije, enkrat pa prvak NDH. "Građanski" je deloval od leta 1911 do leta 1945, skupaj 34 let. Ustanovljen je bil 26. aprila leta 1911 v bližini današnjega Slovenskega doma, v Margaretski ulici, v prostorih tedanje "Budjevojačke restavracije". Starejši člani našega društva, recimo "Štef" Mihaljević in gospod Burger, se še spomnijo "Građanskega". Obiskovali so tekme na igrišču v Koturaški ulici (danes na tem mestu sotji zgradba Hrvaškega elektrogospodarstva HEP), spremljali so celo treninge. "Građanski" je bil klub vseh družbenih slojev, v prvi vrsti pa klub "malih ljudi", tako imenovanih zagrebških "purgerjev" ali "vlaškouličancev", pa delavcev, obrtnikov in majhnih podjetnikov ter premožnejših ljudi iz srednjega sloja. Člani moštva so nosili modre majice in bele hlače. Imena najboljših in najbolj slavni članov še danes odzvanjajo v užestih starih Zagrebčanov: **Glaser, Brozović, Dubac, Pleše, Jazbinšek, Lechner, Cimermančić, Woelfl, Lešnik, Antolković in Kokotović**. Živi so še **Franjo Glaser, Miroslav Brozović in Milan Antolković**, trije iz enajsterice velikih "purgerjev". Glaser, ki živi v Domu upokojencev na Iberjevem trgu v Zagrebu, se je rodil leta 1913 in ni mogel sodelovati na slovesnosti ob 90-letnici kluba. Je skoraj nepokreten in ne more zapustiti doma. Branilec Miroslav "Me-ho" Brozović je prišel iz Sarajeva. Rodil se je leta 1917 in se dobro drži. Fizično se ni zelo spremenil, vendar hodi s pomočjo palice. Leta so naredila svoje. Z njim je bila njegova hči, ponosna na kariero slavnega očeta. Milan Antolković, rojen leta 1915, je bil kapetan mošt-

va in eden od najbolj zaslužnih članov kluba. Odkril je spominsko ploščo na zgradbi na Margaretski ulici, kjer je bil "Građanski" ustanovljen. O "Građanskem" so v presežnikih govorili dr. **Josip Torbar**, sin istoimenskega klubskega predsednika pred 2. svetovno vojno, predsednik NK Dinamo ing. **Mirko Barišić**, svetovalec predsednika RH dr. **Zdravko Jelenović**, klubski zgodovinar in kronist **Fredi Kramer**, navzoči pa so bili tudi podpredsednik Hrvaškega sabora dr. **Zdravko Tomac**, predsednik HAZU prof. dr. **Ivo Padovan**, župan Zagreba **Milan Bandić**, predsednik mestne skupščine **Goran Hill** in številni javni delavci, med njimi več članov Slovenskega doma. Prekrasno je zapel naš zaslužni član **Tomislav Neralić**, ob klavirski spremljavi maestra **Stjepana Mihajlinca**. Lahko se pohvalimo, da

gospod Neralić ni le velik operni pevec, ampak tudi živa enciklopedija hrvaškega športa. Eden od znamenitih vratarjev "Građanskega" je bil Ljubljčan **Maks Mihelčič**, znan tudi kot šofer zagrebškega župana **Vjekoslava Heinzla**. V prvi postavi "purgerjev" sta nastopala tudi dva igralca slovenskega porekla, oba velika Zagrebčana in Hrvata, in sicer Ivan "Oskar" Jazbinšek in August "Beli" Lešnik. Na proslavi je bil tudi 91-letni **Dominik Podgornik**, prav tako naš član, ki je po rodu iz Nove Gorice. V publici je bil še en viden član Slovenskega doma, znanstvenik, dvakratni doktor znanosti in svetovni prvak v namiznem tenisu prof. dr. **Žarko Dolinar**, po očetovi strani prav tako slovenskega rodu. Dostojno smo proslavili 90 let Građanskega. S toplimi besedami, s pesmijo, ob starih filmskih žurnalih, z reprintom stare klubske značke. Vesela sem, ker sem kot Slovenka in članica Slovenskega doma sodelovala na proslavi. V športu smo bili vselej prijatelji in tesno povezani. To je prišlo do izraza tudi ob prekrasni proslavi 90-letnice prvega hrvaškega meščanskega športnega kluba Građanski, 26. aprila leta 2001 v Zagrebu.

Olgja Šikovec-Luncer

ŠPORTNA DOGAJANJA

HOKEJ NA LEDU

Ljubljana - Aprila je potekalo svetovno prvenstvo B skupine. Na začetku turnirja sta se pomerili reprezentanci Hrvaške in Slovenije. Po pričakovanju so domači hokejisti pred 6000 gledalci v Dvorani Tivoli z lahkoto premagali pomlajeno reprezentanco Hrvaške s 15 : 1. Hrvaški hokejisti so na koncu

osvojili 4. mesto v skupini in se zadržali v skupini B. Slovenski reprezentanci se je na koncu vendarle uspelo uvrstiti na Svetovno prvenstvo skupine A.

NAMIZNI TENIS

Osaka - Maja je bilo svetovno prvenstvo, na katerem sta se v prvem krogu pomerila para Primorac - Tošić in Ignjatović in Tokič. Hrvaški par je zmagal z 2 : 1 v setih.

KOŠARKA

Daruvar - V drugem krogu predkvalifikacijskega turnirja za evropsko prvenstvo so se pomerile

košarkarice Hrvaške in Slovenije. Nepričakovano so gostujoče igralke celotno tekmo igrale izvrstno. Na koncu so visoko premagale gostiteljice z izidom 74 : 59 in si tako priborile nastop na dodatnih kvalifikacijah, kar na žalost ni uspelo tudi Hrvatricam.

ODBOJKA

Jesenice - Slovenska ženska odbojarska reprezentanca je sredi maja, v finalu spomladanskega pokala na Jesenicah, premagala Hrvaško s 3:2

Rok Jurinić

OPASNE REAKCIJE KOŽE NA SUNCE

U ljetu su sunačne dermatoze popularna pojava u stanovništvu, ali sunčane dermatoze uzrokovane alergijskim i toksičnim tvarima su još opasnije.

Sunčani dermatitis uzrokovan je UVB zrakom iz sunčanog svjetla. Često se pojavljuje kod osoba svijetle puti u vrijeme pojačane izolacije. Počinje 4 do 6 sati nakon sunčanja i iščezava obično 72 sati nakon ekspozicije sunca uz razvikan pigmentacije. U težim slučajevima pojavljuju se mjehuri i mjehurići i mogu se pojaviti opći simptomi kao što su osjećaj slabosti, glavobolja, povišena temperatura tijela i kolaps.

U terapiji se primjenjuju lokalni oblozi od hladne vode, kamilice, kortikosteroidne masti i emulzije, a kod težih oblika sa povišenom tjelesnom temperaturom može se oralno primjeniti aspirin. Obavezno treba ostati cijeli dan u hladnoj i tamnoj prostoriji i uzimati veće količine hladnih pića uz eventualno sredstvo za smirenje.

U ljetu, osim najčešće pojave sunčanog dermatitisa, javljaju se alergijske i toksične reakcije na koži.

Fotoalergijske dermatoze su promjene na koži, u nastanku kojih uz sensibilizator i svjetlo sudjeluju i imunološki mehanizmi. Fotoalergeni uzrokuju fotosenzibilizaciju samo kod nekih osoba. Svjetlo aktivira fotosenzibilizator koji je u kožu ušao direktno iz

probavnog trakta ili preko kože. Pod utjecajem svjetla fotosenzibilizator se aktivira, spaja se sa proteinima kože i postaje potpuni antigen, nakon čega slijedi uključivanje imunoloških mehanizama i pojava patoloških promjena na koži. Osip se razvija u prvom redu na koži izloženoj suncu, ali se može javiti i na skrivenim dijelovima tijela. Kožne promjene su slične sunčanom dermatitisu (eritem, edem, mjehuri i mjehurići) uz često prisutan svrbež kože.

Od najčešćih uzročnih alergena koji izazivaju fotoalergijske reakcije navodimo: sredstva za izbjeljivanje rublja koja se nalaze u sapunima, kozmetičkim sredstvima, dezinficijensima, kremama za zaštitu od sunca, te u parfemima. Od lijekova za lokalnu primjenu su antimikotička sredstva. Od lijekova za oralnu primjenu su: antibiotici iz grupe tetracyklina i sulfonamida, antidijabetički preparati, te neki lijekovi koji se primjenjuju u liječenju visokog tlaka i diuretici.

Fototoksične dermatoze

Fototoksične upale kože poznate su odavno, ali u posljednje vrijeme, s trendom upotrebe biljnih preparata u kozmetici, javljaju se sve češće. Fototoksična reakcija nastaje kad koža, uz normalnu količinu svjetla, ali uz prisutnost nekog drugog faktora, reagira izmijenjeno, tj. pojačanom reakcijom.

- javljaju se prilikom sunčanja, bez razdoblja inkubacije
- karakterizira ih jaka sunčana

opekline, često s mjehurom

- hiperpigmentacija kože može ostati trajno

- reakcija obično nestaje ako se izbjegava fotosenzibilizator (faktor koju ju je izazvao).

Fotofitodermatoza

Riječ je o najčešćoj fototoksičnoj dermatizi u ljetu. To su promjene koje nastaju nakon sunčanja na travi. Javljaju se i kod zaposlenih u polju i vrtovima. Na koži nastanu različiti prugasti oblici upale ili poput otiska lista. Osim eritema, nastanu katkada manji i veći mjehuri. Uzrok takve reakcije je najčešće pastinak.

Fotodermatitis pigmentaria

Najčešće se pojavi oko vrata gdje se stavlja parfem a koža je izložena suncu. Pigmentacija na koži može trajati mjesecima. Prema nekim autorima glavne fototoksične tvari su tzv. Furokumarini, koji se javljaju u biljkama roda štitnjača, smokvi, rutvici, zatim mrkvi i celeru. Ovoj grupi pripada i citrus bergamia iz kojeg se dobiva bergamotovo ulje, koje se široko koristi u kozmetičkoj industriji. Slično fototoksično djelovanje mogu

imati eterična ulja, koja se u posljednje vrijeme često koriste u aromaterapiji. Česte su pojave fototoksičnog djelovanja u industriji katrana, u građevinarstvu kod radnika koji rade s plutenim pločama za izolaciju.

Zaštitne mjere:

Već kod prvih simptoma preporuča se izbjegavati sunce ili druge izvore ultraljubičastih zraka. Nakon nekoliko dana stanje se može sanirati samo od sebe. Ako je nastupio teži oblik, potreban je pregled kod dermatologa.

Za radnike i vrtlare je vrlo važno da se zaštite odjećom. Kod sunčanja na livadama neće biti opasno za kožu ako tijelo izravno ne dodiruje travu, lišće i druge biljke.

Neposredno nakon aromaterapije ne izlažite se djelovanju ultraljubičastih zraka jer može doći do teške upale kože. Ne možete li izbjeći sunce, kožu svakako isperite vodom i sapunom. Biljne preparate za kožu i vlašite ljeti stavljajte navečer, a izbjegavajte tijekom dana.

Kod svih fotodermatoza štiti

Beta-karoten u dnevnoj dozi od 25 mg, kod kroničnih sunčanih dermatitoza može se povećati doza na 200 mg dnevno. Ne može ipak utjecati na izbjegavanje sunčanih opekotina.

Kronična izloženost suncu uzrokuje hiperpigmentaciju, a epidermis postaje zadebljan. Dugogodišnja ekspozicija ultravioletnom zračenju konačno dovodi od aktiničkih keratoza, teleangiektazija i degeneriranih promjena vezivnog tkiva kože. Na tako promijenjivim dijelovima kože mogu se razviti karcinomi kože ili prekursori vrlo opasnog karcinoma-melanoma.

Dr.sc. Maria Razner

ZDRAVILNA ZELIŠČA:

O DIŠAVNICAH

Prihaja poletje in marsikdo si bo v vrtničku ali cvetličnem lončku zasadil dišavnice. Veselili se bomo, ko bomo opazovali, kako rastejo, še bolj nas bo veselilo, ko bodo oplemenile naše jedi. No, mnoge med njimi niso samo dišavnice ampak tudi zdravilne rastline, ki se s pridom uporabljajo v praksi.

Bazilika (hr. bosiljak)**Ocymium basilicum.**

Dobro uspeva tam, kjer je veliko sonca in vlage. Rastlinicam obtrgavamo popke, da jih prisilimo k bujnejši rasti. Liste uporabljamo predvsem sveže. Dobro se konzervirajo z vlaganjem v oljčno olje. S sušenjem izgubijo precej arome. Bazilika pospešuje in urejuje prebavo, blaži krče in pomirja. Doječim materam pospešuje nastajanje mleka. Kot dišavo jo uporabljamo pri kuhanju zelenjavnih juh, z njo odišavimo pečene in kuhane ribe ter ribje marinade, dušeno meso, divjačino, omake, gobje jedi in solate (npr. paradižnik, sir, olivno olje). Poparek iz svežih listov pomaga pri prebavnih težavah zaradi pomanjkanja želodčne kisline. Čaj tudi pomirja glavobol.

Česen (hr. češnjak)

Allium sativum

Česen je nepogrešljiva začimba in dragoce-na zdravilna rastlina. Eterično olje z žveplom daje česnu značilen vonj. Česen vsebuje rastlinski antibiotik alicin, vitamine A, B skupine, C in mineralne soli. Česen zbujata tek, pospešuje izločanje želodčnih sokov in kisline. Zato ga bolniki s preveč želodčne kisline ne prenašajo. Pospešuje tudi izločanje žolča. Znižuje visoki krvni pritisk, zavira arteriosklerozo in poživlja krvni obtok. Delo srca naj bi česen upočasnjeval, srce naj bi se stiskalo z večjo močjo. Znanstveniki so ugotovili, da česnov sok zavira razvoj raka in statistično dokazali malo primerov raka med narodi, ki uživajo mnogo česna in čebule. Česen preganja iz črevesja parazite oksijure in gliste. Zoper neprijeten vonj žvečimo peteršilj in pijemo mleko. Južnofrancoska mali-

ca: kos črnega kruha potresemo s sesekljanim česnom in peteršiljem in nakapamo z olivnim oljem.

Vrtna materina dušica (hr. timijan)**Thymus vulgaris**

Samonikla raste v Dalmaciji. Pri nas jo sadimo v vrtovih. Podobna je poljska materina dušica (*Thymus serpylli*), ki je za zdravilo slabša od vrtnice, a raste povsod po suhih in sončnih gmajnah. Eterično olje blaži kašelj, blaži krče prebavilin razkužuje črevesa. Poživlja, pomaga pri artritisu, revmatizmu, migreni in nespečnosti. Nabiramo cvetoče vršičke od maja do septembra. Ker ugodno vpliva na prebavo in poživlja presnovo jo pogosteje vključujemo v vsakdanjo prehrano. Svežo in posušeno zel lahko uporabimo kot kuhinjsko dišavo za enolončnice, zelenjavne juhe, mesne omake, divjačino in ribje jedi. Prgišče zelišča poparjenega z litrom vode dodamo vodi za kopal, ki blagodejno deluje pri bolečinah revmatskega izvora.

Peteršilj (hr. peršin)**Petroselinum hortense**

Kot dišavo uporabljamo navadno peteršiljeve liste, ti pa vsebujejo manj eteričnega olja kot korenina ali plodovi. Eterično olje močno draži ledvice in žene na vodo. Pripravki iz korenin pomagajo ob vnetju sečnega mehurja in ob zastajanju vode v organizmu. V večjih odmerkih pa povzročajo ti pripravki krčevito napetost maternice in močan priliv krvi vanjo in tako sprožijo zaostalo mesečno čiščo. Zato jih nosečnice ne smejo uporabljati (splav). Zaradi priliva krvi v spolovila peteršiljevi pripravki služijo kot afrodisijak. V kuhinji nam je vsaki dan dobrodošel dodatek k jedem.

Žajbelj (hr. kadulja)**Salvia officinalis**

Star italijanski pregovor pravi: "Kdor ima žajbelj v vrtu, ima zdravje v telesu". Žajbelj je značilna sredozemska rastlina, ki se je zaradi izrednih zdravilnih lastnosti razširila tudi na celinski del Evrope. Liste nabiramo pred cvetenjem, kajti takrat so najbogatejši z eteričnim oljem. Grgranje žajbljeve izlužnine pomaga pri vnetjih ustne in žrelne sluznice. Deluje kot odličan antiseptik. Znižuje krvni sladkor. Uravnava in pospešuje izločanje prebavnih sokov. Zavira znojenje in nastajanje mleka (olajša prenehanje dojenja). Čaja ne smemo piti v prevelikih količinah, ker zaradi tujona lahko izzove slabe stranske učinke. Dobra gospodinja mora imeti žajbelj tudi med dišavami. Pečenka z žajbljem ima prav poseben okus.

Želim vam veliko veselja pri nabiranju in vzgoji dišavnic in zdravilnih rastlin!

Majda Barada, mr.ph.

DROBTINICE IZ
FILATELJE

Slovenija je majhna, vendar lepa dežela. To dobro vedo tudi v Pošti Slovenije, saj njene lepote prikazujejo na znamkah že celo desetletje. To pot so nas razveselili z novimi, ki so izšle 21. marca.

Prikazujejo Jalovec in triglavsko rožo, minerale, fosile in še marsikaj. Jalovec (2645 m) z vzdevkom "kristal nad dolino", ki kot mogočen vladar kraljuje nad štirimi dolinami - Planico, Trento, Bavšico in Koritnico, je povsod viden kot kristal. Njegovo podobo s pogledom iz Planice, je Planinska zveza Slovenije vzela za svoj grb. Jalovec so leta 1875 prvi osvojili trentarski lovci, dve leti kasneje pa je bil na njegovem vrhu **Julius Kugy**, ki ga je dugič osvojil leta 1884 po tedaj najtežji poti. Med pomembnejšimi osvajačji Jalovca je bil tudi Gradčan **Ferdinand Horn** (z menoj sicer nima nobene veze), ki je stopil na vrh leta 1909. Po njem so poimenovali najbolj priljubljeno pezalno smer na Jalovec.

Jalovčeva pobočja krasi mehka, žametna, rožnato rdeča cvetica, triglavsko roža (*Potentilla nitida*). Stara legenda pravi, da je zrasla iz kapelj krvi ranjenega zlatoroga, ki ga je obstrelil lovec.

D r u g a znamka, ki jo predstavljamo, pa je fosilna morska zvezda. Našli so jo pri Zgornji Kungoti in je iz časov, ko je ta del Slovenije pokrivalo miocensko morje. Velika je 75 mm, hrani pa jo Prirodoslovni muzej Slovenije. Morske zvezde (*Asteroidea*) so skupina iglokožcev, ki imajo najpogosteje pet krakov. So plenilci, ki se lotijo vsega kar jim ne more uiti, najraje pa imajo školjke in rake. Čeprav jih je v vseh morjih razmeroma veliko, pa so fosilne morske zvezde izjemno redke. Njihov skelet je sestavljen iz nekaj kalcitnih ploščic, ki jih povezuje mehko tkivo. Kadar zvezda pogine, jo lahko požrejo mrhovinarji, ali pa vezno tkivo med ploščicami hitro razpade. To pomeni, da se zvezde le redko ohranijo kot fosili. Za njihovo ohranitev je zelo pomembno, da jih čimprej po odmrtnju pokrije plast novega drobnozrnatega sedimenta, ki ne omogoča življenja drugih organizmov.

Marijan Horn

(povzeto po Biltenu 35 Pošte Slovenije)

V PREKMURJU, DEŽELI DOBRIH

LJUDI

Radi bi spoznali pokrajino na severu Slovenije - Prekmurje. Zato smo se 28. aprila odpravili tja na izlet. Prihajamo v zaslanjani svet ob Muri, ki je ostal poseben in samosvoj dolga stoletja, uklenjen med Madžarsko, Hrvaško in Avstrijo. Reka je tekla, spreminjala svoj tok. Razprostirajo se široke ravnine, ki počasi prehajajo v gričevnato Goričko. Vasice so zrasle ob cestah in rokavih Mure, v zavarovanih legah v nemirnih časih kolonizacije in plenilnih vpadov Madžarov in Turkov.

Na poljih ne vidimo kozolcev, kakršnih smo navajeni drugod po Sloveniji. Približujemo se Lendavi, na vzpetini se že vidi grad. Ustavimo se ob reki Ledavi, v termah Lendave, kjer nas sprejme vodič gospod Franc in nas popelje skozi zanimivosti te pokrajine. Hotel Lipa in zdraviliški center z bogatimi izviri termalne vode je lepo urejen. Leta 1965 je v vasi Petišovci iz vrtine namesto nafte pritekla termalna voda, ki ima na izviru 62°C. Voda vsebuje veliko parafina, kar jo loči od ostalih termalnih vod.

Lendava je staro urbano središče, ki stoji na robu ravnine in se naslanja na Lendavske gorice, ki se vzdigujejo dokaj strmo. Tukaj je bila v rimskih časih stara naselbina Halikanum. V 8. stoletju je bila ta pokrajina z nekaterimi ostalimi slovenskimi predeli vključena v Pribinovo, pozneje pa v Kocljevo upravno slovensko skupnost. Krščanstvo je bilo sprejeto z delovanjem Cirila i Metoda. V 12. stoletju so nastale prve fevdalne posesti, ustanovljena so bila tudi

svobodna mesta kakor Lendava, Murska Sobota, Grad. Grof Banfy je v 13. stoletju sezidal grad na vzpetini na razvalinah starega gradu. Grad dominira nad pokrajino - a žal si ga nismo ogledali.

Prekmurje je edina pokrajina v Sloveniji, kjer so se v večjem številu ohranili evngeličani. Svoja središča in cerkve imajo v Lendavi, Murski Soboti in Moravcih. Protestantizem se je utrdil v 17. stoletju. Tuja zemljiška gospoda je imela veleposesti, razmahnila se je madžarizacija. Mnogo stoletij, skozi vse viharje in potujčevanja so prekmurški Sloven-

ci ohranili svojo identiteto, svoj arhaičen in poseben dialekt slovenskega jezika. Leta 1920 je Prekmurje postalo sestavni del države SHS oz. Kraljevine Jugoslavije. S to novo mejo je nekaj slovenskih vasi ostalo v Porabju na Madžarskem, nekaj madžarskih in narodnostno mešanih vasi pa se je priključilo Sloveniji. Tretjina prebivalcev lendavske občine je madžarske narodnosti. Zato so vasi označene z dvojezičnimi imeni. Otroci obiskujejo dvojezične vrtce in šole. Komaj leta 1924 je Prekmurje končno dobilo najvažnejšo prometno zvezo z ostalo Slovenijo - z mostom in železnico preko Mure. Ogledali smo si pomemben umetnostnozgodovinski spomenik - Marijino župnijsko cerkev v Turnišču. Zanimivo je, da je zagrebški škofiji cerkveno pripadalo tudi ozemlje Turniške prazupanije. Marijina cerkev je bila zgrajena v romanskem slogu, v 14. stoletju pa je bila gotizirana. To gotizacijo je vodil slikar in arhitekt, veliki mojster Janez Aqila iz Radgone. Nedaleč v Martjancih so v cerkvi Svetega Martina odkrili Janezove znamenite freske z avtoportretom. Te stenske slikarije se uvrščajo na eno prvih mest v našem srednjeveškem slikarstvu. Pravijo, da so prihajali romarji k Mariji na "püstini" iz bližnje in daljnje okolice - celo iz Porabja. Leta 1915 je Turnišče dobilo novo cerkev, ki stoji vzporedna s staro cerkvijo. Cerkev krasita baročni oltar in oprema.

Podali smo se tudi v Veliko Polano, kjer smo si ogledali rojstno hišo pisatelja **Miška Kranjca**, ki se je boril za napredek svojega rodnega kraja. V številnih romanih, tudi v najboljznanem - "Povest o dobrih ljudeh" - je opisoval svet ob Muri. Pisal je o tamkajšnjih ljudeh, sezonskih delavcih, ki odhajajo na delo v tujino. Kakor štokljke, ki imajo v tej vasi svoja gnezda, se zvesto vračajo na svoje stare domove. Tukajšnji človek je moral obstati ob vseh viharjih na prepihu panonske nižine, kjer je vedno grozila nevarnost in vela otožnost iz pesmi, načina govora in mišljenja. Ob rojstvu je bila človeku vgrajena sposobnost prilagajanja. Takšna kot je pokrajina, je tudi človeška narava - široka in prijazna. Človek si je moral ustvariti svojo lastno diplomatsko filozofijo - "kak boukše skouz priji" - da je lahko obstal.

Štokljke prihajajo v marcu in odhajajo v začetku septembra. Nekoč, ko se je še oralo s plugom, je imel vsak orač svojo spremljevalko štokljo, ki je hodila za njim po sveži brazdi.

V Lendavske gorice smo odšli na pokušino vina in kosilo. Na izletniški kmetiji Doris so nas pogostili z bogračem in "reteši". Očarani smo strmeli v valovite, lepo obdelane vinograde. Na 550 hektarjih vinograda je 3.200 lastnikov, ki so si postavili lepe lesene in zidane kleti. Spuščamo se s hriba, od koder imamo pogled na mesto ter vrtalne in črpalne stolpe, ki so začeli rasti že leta 1943. Tako je nastalo naselje "Nafta" s petrokemično naftno-predelovalno industrijo. Na koncu smo obiskali tudi lončarja. Lončarstvo sodi med najstarejše obrti in se je razvilo tam, kjer se je našla kakovostna glina (Dolga Vas).

Videli smo drobec lepot v Prekmurju. Še marsikaj bi bilo mogoče povedati o jeziku, naravi, etnografskih in kulturnih znamenitostih tega dela Slovenije. Od gradov do čudovitih žitnih polj in goričkih gozdov, tja do tromeje Srebrnoga bregja, kjer je bil nekdanji konec sveta. "Bojte srečni - pa zbugon".

Cvetka Matko

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVEŠKE MODROSTI

Človek se ne izuči dokler živi.

Moramo se razprostreti, kakor se imamo s čim odeti.

Čez sedem let vsaka reč prav pride.

Kdor nosi, ne prosi.

Pred tatom je to varno, česar ne doseže.

Kdor v jezi pije in v žalosti molči, nikdar dolgo ne živi.

Kdor preveč pije - malo popije.

Človek obrača, Bog obrne.

Kar tebi ni drago, ne stori drugemu.

Beseda dolg dela.

Jezik nima kosti ali more bosti.

Vsak je svoje sreče kovač.

Vedno upaj na malo sreče in lažje boš živel.

Izbrala Cvetka Matko

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI

ENOLONČNICE

To je zelo priljubljena jed, ki jo pozna ves svet. Z lepim številom enolončnic se lahko pohvali tudi slovenska kuhinja. Kdo ne pozna jote, ričeta, bujte repe, šare, mineštre...

Enolončnice niso samo okusne in zasitne, temveč tudi praktične. Ne le, da cel obed skuhamo v enem loncu, kuhamo tudi "enkrat za dvakrat", saj so pogrete enolončnice še okusnejše (kislo zelje, repa, fižol). To je jed, ki je ni treba pripravljati po receptu. Uporabimo domišljijo in se zanesemo na svoj okus. Pomembno je tudi, da enolončnice niso predrage in da so dostopne vsakemu. Ko imaš za kosilo enolončnico in dober kos kruha, morda pa še kakšno sladico, je to prava pojedina.

Ivanka Nikčević

PRIMORSKA MINEŠTRA

Potrebujemo: 20 dkg prekajene slanine - pancete, 2 veliki čebuli, 2 korenčka, 40 dkg kuhanega fižola, 10-15 dkg testenin - polžkov ali špagetov, 3 lovorove liste, 4 stroke strtega česna, 2 paradižnika ali 2 žlici paradižnikove mezge, malo olja, sol in poper.

Priprava: Sesekljano čebulo pražimo na olju, ko malo zarumeni, dodamo na kocke narezano slanino, prav tako zrezan korenček, strt česen, olupljen paradižnik, lovorov list. Vse zalijemo s fižolovo juho. Pustimo da malo vre, nato dodamo testenine, malo premešamo, dodamo še fižol, po okusu solimo in popramo. Če fižol skuhamo s kostjo od pršuta, je jed še bolj slastna. (i.n.)

ZELENJAVNA ENOLONČNICA

Potrebujemo: 1 kg sezonske zelenjave, na primer korenček, grah, cvetačo, zeleno, paradižnik ali por, ohrov, fižol, papriko, jajčevce... Za prikuho uporabimo: riž, testenine, krompir, gobe, cmoki... Začimbe: peteršilj, drobnjak, česen, čebula, majeron, muškadni orešček ...

Priprava: Vso zelenjavo skuhamo v majhni količini vode, poljubno zrezano, z dodatkom jušne kocke ali Vegete. Po približno pol ure (zelenjava mora biti napol kuhana) dodamo riž, krompir, cmoke, gobe ali podobno, dolijemo vode po potrebi in pustimo vreti še 10 - 15 minut.

Na koncu enolončnico popramo, posolimo, lahko dodamo paradižnikovo mezgo pomešano z žlico moke (jed bo gostejša), dodamo še košček masla ali margarine oziroma malo olja (zelo dobro je oljčno). Enolončnica pa je še boljše, če ji pri serviranju primešamo kislo smetano ali naribani sir. (i.n.)

BOGRAČ

Potrebujemo: 300 g govedine, 300 g svinine, 300 g divjačine (srnina), 1 kg krompirja, 100 g slanine, 500 g čebule, 1 dcl rdečega vina, 1 žlico mlete rdeče paprike, česen, kumino, lovorov list, paradižnikovo mezgo, sol.

Priprava: Meso in slanino narežemo na koščke ter na drobno sesekljam čebulo. Slanino razpustimo na ognju in na njej svetlo prepražimo čebulo in sesekljan česen. Potresemo s papriko, dodamo paradižnikovo mezgo in meso ter prilijemo toliko vode, da se jed duši. Meso počasi dušimo eno uro. Nato olupimo krompir, ga narežemo na kose in dodamo k mesu. Začimimo in solimo, prilijemo vino ter v pokriti posodi kuhamo še pol ure.

Zlata Jeras

MISLI GLOBALNO, DELUJ LOKALNO

Globalizacija je najbolj uporabljena beseda v nekaj preteklih letih. Jaz sem najprej mislila, da to zadeva samo modo in glasbo. Ampak ne. Prav vse na tem svetu je sedaj pristopno vsem. Zato lahko sedaj vidimo, kako Eskimi hladijo hrano v hladilnikih znanih svetovnih znamk, kako japonske gejše nosijo minice in kako Tataři brskajo po internetu. To pa pomeni še nekaj več. Nič več ne velja pregovor: "Pometaj samo pred svojim pragom", ker bomo zaradi globalizacija že danes pomotali pred svojim pragom tudi tuje smeti, ki pa bodo sedaj naše. Torej, zaradi globalizacije se lahko mirne duše in čiste vesti vtaknemo tudi v tuje zadeve, ker bodo te zadeve kmalu tudi pri nas.

Na primer, v Sloveniji je sedaj ena od glavnih tem oplojevanje. Ko sem živela še v Sloveniji, je bilo to rešeno na dokaj zadovoljiv način. Ne vem, kaj se je dogajalo med tem časom, ampak zdi se, da so na tem področju nastale neke drastične spremembe. Če hočeš danes imeti otroka, ni več potrebno, da se lepo skopaš, nadišaviš, nalakiraš nohte, si daš narediti minival, potem pa v akcijo. Ne. Danes greš v semensko banko ter si sposodiš nekaj sperme. Če je to takšna banka, kot to banke sicer so, moraš to v določenem roku vrniti, seveda z obrestmi. Verjetno imajo tudi v takšni banki tujo valuto - spermo v beli, črni, rumeni, rdeči ali mešani barvi. Vidite, kako globalizacija deluje.

Kar imajo drugod, imamo že tudi pri nas. Na Hrvaškem pa je sprejet zakon, po katerem lahko sklepajo zakone tudi bratraci in sestrične. To sicer ni nekaj povsem novega, saj nas zgodovina uči, da so to delali že v starem Egiptu, kjer so se med seboj ženili ne samo bratraci in sestrične, ampak celo bratje in sestre. Razlog ni bil v pomanjkanju sočnih in zdravih kandidatov, pač pa združevanje premoženj - na primer moja piramida + tvoja piramida = dve piramidi. Čista matematika. Morda obstaja podoben razlog tudi na Hrvaškem. Saj veste, tajkuni in vse to. Tudi tukaj je prisotna matematika: moji mercedesi, moja podjetja, moje vile in hoteli + tvoji mercedesi, tvoja podjetja, tvoje vile in hoteli = pol Hrvaške.

Medtem, ko se Slovenci trudijo rešiti problem, kako priti na svet, se nekje na severu Evrope trudijo, kako oditi z njega. Sprejeli so zakon o evtanaziji in sedaj je okrog tega vik in krik, v ozadju vsega pa spet piramide: moja piramida + pokojnikova piramida = dve piramidi. Pa še nekaj lokalnega. Na Hrvaškem imamo spet volitve. Lokalne. Zanimivo se je bilo te dni sprehajati po mestu. Na vseh malo večjih trgih in parkih so stranke delile pivo in značke. Matematika: moje pivo + moja značka = tvoj glas. Vidite, kako je to preprosto. In nič naj nas ne skrbi. Ne glede na to, kdo bo zmagal, to pivo bomo tako in tako mi plačali. Pa ne samo to.

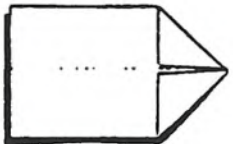
Irena Hribar-Buzdovačič

PUŠČICA

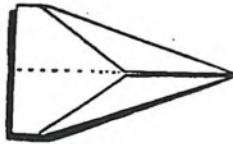
Vzemi pravokoten kos papirja in ga pregani po dolgem čez polovico. Na enem izmed krajših koncev zvihni oba vogala nazaj, kakor kaže slika 1. Oba zavihana vogala zapogni še enkrat, kakor kaže slika 2. Obe polovici nato stisni, kakor vidiš na sliki 3, ter zavihni oba preostala vogalčka navzven (glej sliko 4). Dobil boš puščico, ki jo primi, kot kaže slika 5, in jo zaženi. Letela bo v lepem loku.

Puščica.

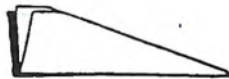
Izbrala Cvetka Matko

Sl. 1

Sl. 2

Sl. 3

Sl. 4

Sl. 5

MORJE

Strašno daleč čez obzorje,
in globoko, kot da nima dna,
sega temno, težko morje,
slano od vseh solz sveta.

Ko pa sije sonce, ko so tu otroci,
modro se posmeje, z njimi se igra.

Marko Kravos
Narisal Klavdij Palčič

Sestavila: Elvira Maličev

Narisala: Erika Omerzel Vujič

POČITNIŠKA KRIŽANKA

Poišči prave besede za vse, kar je narisano ali opisano. Napiši jih na prava mesta navpično ali vodoravno.

NAVPIČNO

ODRASEL, SAMEC PRAŠIČA
 MOČAN, SILEN ČLOVEK
 PETI MESEC V LETU
 KO NI SVETLO, JE ...
 KRAVA IN ...

VODORAVNO

... IN PRIMEK
 ... IN KRIK
 ... IN 15. ČRKA
 DČE
 NA KONCU STAVKA JE ...

ALI STE VEDELI...

... da je leta 1579, ko se je začela zidati trdnjava Karlovec, med avstrijskim pokrajnam največ težakov poslala Kranjska (800), in sicer iz črnomaljskega, metliškega in novomeškega okraja. Koroška in Štajerska sta poslali vsaka po 400 težakov. Naprave in orodje za gradnjo karlovske trdnjave so pripeljali iz Ljubljane. Graditelje je varovalo 100 kranjskih konjenikov. Postavitev trdnjave je stala 845.000 forintov. Štajerska jih je zagotovila 200.000, Koroška 100.000 in Kranjska 50.000.

... da slovenskega teologa in filozofa **Antuna Vramca** (1538-1588) literarni teoretiki uvrščajo med začetnike kajkavske književnosti. Vramec se je rodil v Ormožu, šolal se je na Dunaju in v Rimu, živel in delal pa je med drugim v Zagrebu in Varaždinu. Leta 1578 je izšla njegova knjiga "Kronika vezda znovich zpravljena

Kratka Szlouenzkim iezikom", ki je prvo hrvaško tiskano zgodovinsko delo. V njej je opisal zgodovino sveta od začetkov do sodobnosti, s poudarkom na Hrvaški. Vramec je sodeloval tudi v političnem in kulturnem življenju banske Hrvaške; kmalu po prihodu v Zagreb (1567) je zastopal zagrebški kaptol v saboru, bil pa je tudi banov odposlanec in komisar.

... da je bila leta 1893 ustanovljena **Družba Sv. Cirila in Metoda** za Istro s sedežem v Opatiji, katere naloga je bila "podpirati in posploševati hrvatsko in slovensko šolstvo v Istri na katoliško-narodni podlagi."

... da je slovenski zgodovinar in slavist **Ivan Steklasa** (1846 - 1920) prvo službo dobil na Hrvaškem, kjer je ostal vse do začetka 1. svetovne vojne. Poučeval je v Karlovcu, Požegi in Zagrebu. V tem času je napisal več šolskih učbenikov (Zemljopis i statistika austrougarske monarkije za srednja učilišta, Zemljovid županija kraljevina Hrvatske i Slavonije, Novi školski zemljovid kraljevina

Hrvatske i Slavonije), njegove članke o kulturnem in političnem življenju na Hrvaškem ter o hrvaški književnosti sta redno objavljala Slovenec in Ljubljanski zvon.

... da je slovenski pisatelj in prevajalec **Valentin Mandelc** (1837 - 1872) takoj po študiju klasične filologije na Dunaju prvo delovno mesto nastopil v Varaždinu, kjer je tedaj poučeval tudi **Matija Valjavec**. Iz Varaždina se je Mandelc preselil v Karlovec, kjer je bil gimnazijski profesor od leta 1864 do svoje smrti leta 1864. Na karlovcem mestnem pokopališču so karlovcji Slovenci (v imenu "hvalježnega slovenskega naroda") Mandelcu postavili veličasten spomenik.

... da so v Pulju in Pazinu že leta 1908 oprli slovensko čitalnico.

... da je na Rimskokatoliški bogoslovni fakulteti v Zagrebu v študijskem letu 1877/78 študiralo šest Slovencev, v študijskem letu 1884/85 pa osem Slovencev.

... da je Matica Hrvatska pred 1. svetovno vojno objavljala tudi knjige svojih slovenskih članov.

Tako je leta 1907 izdala tri dela **Frana Ilešiča**, in sicer Slovenske novele in povjesti, Slovenski jezik in Popis običajnih slovenskih riječi.

... da je eden od ustanoviteljev našega društva dr. **Boris Zarnik** (1883-1945) leta 1939 izjavil: "Želimo, da ostanejo slovenska društva v Zagrebu čisto samostojna, a za velike vseslovenske prireditve naj bi se morda osnovala meddruštvena 'Zveza slovenskih društev v Zagrebu'".

... da so leta 1644 župno cerkve sv. Trojice v Karlovcu na novo uredili kranjski stanovi.

... da so Dolenjci, Belokranjci in Notranjci v drugi polovici 19. stoletja organizirano odhajali na sezonska dela prek zimskih mesecev v hrvaške gozdove. Oprijel se jih je naziv "hrvatarji". O njih je v koledarju Mohorjeve družbe leta 1891 doživet članek objavil Janez Bilc (Slovenski drvarji na tujem), leta 1902 pa je izšla tudi kratka pripoved Zofke Kvedrove z naslovom Hrvatarji.

Silvin Jerman in Ilinka Todorovski

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Glavni urednik: **Silvin Jerman**. Uredništvo: **Miroslava Marija Bahun, Marijan Horn, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc**. Pregled, priprava in oprema besedil: **Tanja Bernard in Ilinka Todorovski** Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **FS d.o.o.**, Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: 500 izvodov. Naslov uredništva: Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom(zg.tel.hr)

zagotovljeno zadovoljstvo

• **TEKSTILNI, USNJENI IN PLASTIČNI DELI ZA AVTOMOBILSKO INDUSTR.**

• **REZALNO ORODJE**

• **DELOVNE ROKAVICE**

• **DELOVNA OBLAČILA**

• **GRADBENIŠTVO**

• **VRATA IN VEZNE PLOŠČE**

Leto ustanovitve: 1952; Število zaposlenih: 5500; Prihodek za leto 2000: 280 MIO EUR; Izvoz za leto 2000: 265 MIO EUR
Certifikati in nagrade: ISO / TS 16949; Nagradi koncerna Volkswagen "Value to the customer Award" za leti 1994 in 1996

PREVENT ZLATAR d.o.o., Silvija Strahimira Kranjčevića b.b., Tel.: 049 587 051, Fax: 049 587 060

Proizvodni obrat v sodelovanju z AD Plastik d.d., Matoševa 8 Solin, Tel.: 021 211 444, Fax: 021 243 221

Sedež Skupine: PREVENT d.d., Kidričeva ulica 6, 2380 Slovenj Gradec, Slovenija, Tel.: +386 (0)2 8823 000, Fax: +386 (0)2 8823 010

prevent@prevent.si www.prevent.si